

KULTÚRA

ROČNÍK XI. – č. 12

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

11. JÚNA 2008

Vydáva Factum bonum, s. r. o. • Šéfredaktor Teodor Križka • Redakcia: Sološnická 41, 841 05 Bratislava, Tel./fax: 654 12 388 • e-mail: redakcia@kultura-fb.sk • Cena 29 Sk

Personalizmus sa spája s ľudským bytím. Môžeme preto nájsť jeho súvislosti v každej podobe ľudského angažovania, aj v športovej. A tak si myslím, že môžeme začať aj trochu netradične. Posledné majstrovstvá sveta v ľadovom hokeji a zlyhanie slovenskej hokejovej reprezentácie možno chápať aj ako absenciu personalizmu, ľudskej osoby v hokejovom prejave našich reprezentatov. A zrejme aj v organizácii hokeja. Skoro typické pre niektoré naše kolektívne športy je strata sebakontinuity u hráčov a jej pracné budovanie s každým novým súperom odznova. Stojí to veľa energie. Tímu chýba personálnosť, ktorá by pomohla k tomu, aby tím bol, povedané personalistickou terminológiou, podmetom športovej situácie, a to v každej jej možnej situácii.

Človek môže byť podmetom situácie, alebo iba jej predmetom. Personálnosť znamená aj to, že situácie môžu byť nadané kvalitami ľudských osôb, ktoré sa v nich uskutočňujú.

STANISLAV HVOZDÍK

Potom je človek aj ako podmet situácie. Málokedy môžeme vidieť u našich reprezentantov to, čo vidíme u takej Kanady alebo u Rusov, Švédov, Nórov, Fínov, ba aj Česi sú na tom lepšie. Aj keď prehrávajú, máme pocit, že stále sú kýmisi a čímsi na ľade.

Hokej ako šport je dobrým príkladom na porozumenie niektorých základných kategórií personalizmu. Športový zápas možno chápať ako úsilie byť podmetom športovej situácie. Nestáť sa iba predmetom súperovho záujmu vyhrať. Ale aj v predmete svojho záujmu mať na zreteli uplatnenie vlastnej hodnoty. Nebyť pohltenej situáciou, a to ani v úspechu, ani v neúspechu. Odolávať tlaku aj vedomím, že máme šancu byť nad situáciou, nech je hocijaká, pretože vieme, povedané s Jánom Pavlom II., rozpoznať v sebe to, čo sa nedá redukovať na tento svet. Čo znamená, že zdroj našej angažovanosti je aj v bytí, nielen v objednávkach zvonku. Najkrajšie zápasy sú tie, keď si obidva tímy zachovávajú túto kvalitu personálnosti, byť podmetom situácie aj v podmienkach, že niekto vyhrá a niekto prehrá.

Poznáme také pekné športové výkony, keď oceňujeme aj hru tímov tých, ktoré prehrali. Vážime si schopnosť nesplynúť so situáciou, ale byť slobodný pre ďalšiu angažovanosť.

Zápas byť podmetom situácie je nielen športová záležitosť, ale je to aj súčasť našej existencie.

Potom - ak sa chceme pohoršovať nad slovenskou hokejovou reprezentáciou - položíme si otázku, aký "hokej" hráme my sami alebo naša spoločnosť na ľade tohto sveta.

Niekdajší pápež Ján Pavol II., autor významnej personologickej teórie, napísal, že ľudská osoba má zmysel aj vo vzťahu k tomuto svetu, ale zároveň dodáva, že je treba vyjadriť to, čo je v človeku neredukovateľné na tento svet. Je to osoba a jej najhlbšie nároky, ktoré si vo vývoji môžeme uvedomiť a prežiť.

Nie je mojím cieľom podať prehľad personalistických teórií. Personalizmus predstavuje široký filozofický prúd. Skôr by som chcel poukázať na niektoré dôsledky absencie personalizmu a ľudskej osoby v rozvoji spoločnosti, jej zainteresovanostiach a samozrejme, preto je to aj o nás, konkrétnych ľuďoch.

Naša podmetovosť, píše K. Wojtyła (2003), je nám dostupná cez naše prežívanie, cez vedo-

Snímka: Cyril Čepiššák

Personalizmus

mie. Uvedomovanie. Ale je to v prostredí prítlačlivosti tohto sveta. V prostredí konjunkturalnosti. Ide o to, čo sa stáva predmetom a či to nevyučuje, aby predmetom bola aj podmetovosť našej osoby. Teda povedané s K. Wojtylom, zastať na tom, čo je neredukovateľné v našom živote na tento svet. Rozlíšiť to. Neisť za túto hranicu. To musíme rozpoznať zážitkom. Nie je to ľahká úloha. Ale nevyhnutná, ak nemá personalizmus ostať iba vo všeobecnej teoretickej rovine.

Je to problém aplikácie personalizmu. V tom má personalizmus veľké, nevyužitie rezervy.

Príkladom na aplikáciu personalizmu môže byť vystúpenie Jana Pavla II. v OSN roku 1995, ktoré pripomína C. S. Bartník v štúdií "Od hodnoty osoby k hodnotám národov". OSN v dekla-

rácii ľudských práv deklaruje hodnotu každého človeka. Môžeme povedať, nielen tvárou v tvár jeho ohrozeniam, ale aj možnostiam rozvoja. Ján Pavol II. vyslovil názor, že je potrebné obdarať každý národ právami, aké má "comunio osôb". Na konferencii k personalizmu v máji 2008 v Ružomberku zaznelo (Krinicki), že v XX. storočí sme boli nielen svedkami prípadov zabíjania ľudí, ale že mali byť zabití celé národy.

V aplikácii personalizmu na kategóriu národ Pápež uvádza tieto dôvody: Pápež dôvodí, že hodnota každého národa pramení zo samej jeho štruktúry, ktorou nie je iba sféra somatická, ale aj psychická a nakoniec sféra osoby. Národ nie je iba masa, ale aj sústava personálna.

(Pokračovanie na 4. strane)

*To už nie ja, to už si moje ústa
na chvíľu pre šum voda požičia.
To už len krvou do mňa polnoc spúšťa
zelenú olovnicu ihličia,*

*nechže mi riadky nasýtené vôňou
borových živíc báseň vymeria.
Tehlička k tehle. Bude z toho domov.
A domov, to je predsa nádhera.*

*Nepoznám väčšiu rozkoš, ako bosý
za otcom kráčať poľným chodníkom
po kvapkách rannej trblietavej rosy,
cestičkou úzkou ako po nikom.*

*A predsa ktosi ešte skôr tu stúpaj
po prstoch medzi klasmi v obilí,
keď strácal z vreciek zlaté cvoky púpav,
aby zem v rodnom kraji zdobila.*

TEODOR KRIŽKA

Záložňa

*Nad hlavou párik skorých lastovičiek
majstrovským stehom nebo vyšiva.
Už vidno jablň, bránku. Za ňou písček,
radostný ako v raji zaživa.*

*I ja a otec máme kúsok k rajú:
už iba lávka, pozdĺž rybníka
pozdravíť husi, čo tam gagotajú
(tu si hneď človek s každým potyká),*

*a už nás víta sekera a nátoň...
Kľúč vo dverách sa zvrtné nesmelo.
Takúto krásu nevytesá dlátom
ani sám božský Michelangelo.*

*Všetko je tam, kde bývalo aj predtým,
vlhký pach v spálni, váza na skrini,
polička s Písmom, ružencom a svätým
Františkom iba kúsok za nimi...*

*Polnočná chvíľa rozvešala siete
obrazov z detstva, sladko kolíše
ustatú dušu, srdce navždy späť
s krajom, čo má vždy lásky navyše.*

*Obloha, zem i jeho rieky ústia
hlboko do mňa, k svojim zvoniciam.
To preto svoje smädné nemé ústa
aj ustatý mu tak rád požičiam.*

*Som jeho zvon. Som hniezdo v jeho trstí.
Som prach, čo stopy bližných zachytí.
Píšťalka, ktorú vytľkli si prsty
rodného kraja z kúska rakyty.*

www.kultura-fb.sk

V hlavnej spravodajskej relácii verejnoprávnej televízie sa v polovici mája objavila pre mňa šokujúca informácia, že homosexuáli si budú môcť zrejme už aj na Slovensku adoptovať deti.

Oporu majú najmä v Európskom súde pre ľudské práva (ESLP). Ak neuspějú so svojou požiadavkou na slovenských súdoch, Štrasburg by im mal vyjsť v ústrety.

V západnej európe sme si už akosi podvedome zvykli na niektoré „extrémne“ prejavy slobody, ako sú legalizácia tzv. mäkkých drog, registrované partnerstvá a pod.

Aj tieto však nakoniec v dotknutých krajinách dokázateľne prispeli len k zvýšenému morálneho úpadku, beznádeje u mladých ľudí, či dokonca k rapidnému nárastu samovrážd tínedžerov. To, čo sme teda vnímali len ako vzdialenú civilizáciu, sa aj našim vstupom do EÚ stáva tvrdou a neodstrániteľnou realitou.

ESLP v nedávnom prípade vo Francúzsku rozhodol, že homosexuáli žiadajúci adopciu detí nesmú byť diskriminovaní, teda sa im nesmie odoprieť právo na adopciu detí z dôvodu ich sexuálnej orientácie.

Toto rozhodnutie ESLP pobúrilo nielen mňa, ale i niektoré slovenské organizácie, ktoré teraz zbierajú podpisy a svoj protest chcú adresovať Rade Európy.

Názory na túto problematiku sa rôznia, nakoniec, ako pri každej podobne citlivej téme. Avšak za alarmujúce považujem, že je čoraz viac zástancov tejto mierne povedané zvrátenosti aj medzi odborníkmi. Považujú to za akúsi prirodzenú formu vývoja postojov, či „modernizácie“ spoločnosti.

Je to kardinálny omyl!

Nesmieme predsa pod zámkou slobody, demokracie a tolerancie ospravedlňovať, či dokonca propagovať javy idúce evidentne proti prírode!

Napr. pani Zuzana Kusá zo sociologického ústavu SAV, mimochodom tuším nielen menovkyňa nášho súčasného popredného politológa, ktorý úspešne pôsobil v úplne inom ústave v päťdesiatych rokoch, ma ohromila v rovnakom príspevku hlavného spravodajstva týmto, prepytujem, odborným názorom: „Pre zdravý citový vývoj dieťaťa je dôležité, aby vyrastalo v prostredí citovo vrúcnom, intímny život rodičov je skutočne sekundárnou záležitosťou.“ V tomto prípade by som rozhodne odporučil pani sociologičke a taktiež všetkým podobne nadmieru empatickým liberálnym pseudodemokratom, aby neváhali a umiestnili čo najskôr svoje deti, prípadne i vnukov do podobne citovo vrúcneho prostredia na dlhodobý ozdravný pobyt. Možno by potom zmenili názor. Po návrate späť do nášho, podľa nich sekundárneho a pre citový vývoj dieťaťa takého bezvýznamného, hetero prostredia sa však treba pripraviť na „nemiestne“ otázky detí o fungovaní a vzťahoch medzi otcom a matkou, o rozdielnosti pohlaví, ich úlohách a povinnostiach v rodine a pod. Nehovoriac o definitívnej osobnostnej, charakterovej a morálnej deformácii absolventov spomínaného modernizačno-ozdravného pobytu. Netreba pritom zabúdať, že práve títo ľudia, teda plody tohto

Európsky súd pre (ne)ľudské práva?

nášho diletantského experimentu, raz budú verejne činné osoby, rozhodujúce o našej ďalšej budúcnosti na rôznych úrovniach. Politici, učelia, vychovávatelia, lekári, či bežní otcovia rodín. Tito všetci budú zákonite šíriť ďalej to, v čom budú doma, čo videli a nasali v detstve, teda čo im bude vyhovovať a čo sa im bude zákonite zdať úplne normálne...

Je to naozaj len akýsi bezvýznamný moment?

Ja si to rozhodne nemyslím a utešuje ma aspoň fakt, že kým ešte existuje zopár mne podobných, údajne mentálne zastaralých a nemoderných spiatocníkov v produktívnom veku, je viac ako pravdepodobné, že neklonovaní Slováci ešte chvíľu prežijú a prehupnú sa snád svojou existenciou i do ďalšieho storočia. Samozrejme, len v prípade, že sa Všemohúci dokáže tak dlho nečinne prizerať a neposúdi vznikajúcu situáciu ešte citlivejšie ako kedyśi v biblickej Sodome a Gomore.

Napriek všetkému sa čudujem, že sa vôbec dokážeme sporiť o takej samozrejme veci. Je predsa nad slnko jasnejšie, že deviantný zväzok dvoch mužov či žien nie je to prirodzené miesto pre výchovu detí a odmietaním základného princípu manželstva a následne rodiny, teda rozdielnosti pohlaví rodičov, sa homosexuálny jedinec sám diskvalifikuje a stáva jednoznačne nevhodný ako náhradný rodič. Takisto je zrejme, že homosexuáli nie sú schopní plnenia základného poslania, teda okrem založenia plnohodnotnej rodiny s otcom a matkou nemajú aj následnú reprodukčnú schopnosť, čo jednoznačne svedčí o ich odchýlení od normálu. Nehovoriac o hrozivých štatistikách, ktoré jednoznačne hovoria o vysokom percentuálnom zastúpení pohlavne nakazených jedincov medzi homosexuálmi, spôsobenom obrovskou promiskuitou. Takisto dlhodobo zaznamenávame medzi nimi vyššie percento drogového závislých, kriminálnikov, či ľudí páchajúcich sexuálne delikty, vrátane zneužívania maloletých detí.

Je naozaj toto optimálne prostredie pre výchovu našich detí?

Do začiatku deväťdesiatych rokov bola homosexualita oprávnené uznávaná ako choroba aj podľa Svetovej zdravotníckej organizácie WHO. Neskôr bola však z tohto zoznamu záhadne vyškrtaná. Prečo? Je zmena diagnostiky a prejavov chorôb naozaj vec moderny? Nie je to len ďalší spôsob manipulácie masami, ktoré sú čoraz väčšími zámerne otupované bezzásadovosťou a bezducho kráčajúce do vlastnej záhuby?

Najliberálnejšie krajiny sú v tomto ohľade Veľká Británia a Španielsko, ktoré už dnes umožňujú adopcie detí homosexuálnymi párami.

Fakt, že na ESLP sa môžu obrátiť homo páry, ktoré nespeli s touto zvrhlou požiadavkou na vnútroštátnych súdoch a že ten im s najväčšou pravdepodobnosťou vyhovie, ma na jednej strane doslova desí a na strane druhej prehlbuje môj odveký euroskepticizmus. Načo potom vlastne

ešte držíme pri živote parlamenty jednotlivých členských krajín, keď nimi ratifikované normy v takýchto zásadných otázkach sú len bezvýznamnými, nič neznamenajúcimi gestami?

Verdikt zo Štrasburgu znamená, že homosexuálom sa nesmie odoprieť právo na adopciu z dôvodu ich sexuálnej orientácie.

Čo však bude nasledovať? Ktorú zo súčasných chorôb ešte vyškrtnú zo zoznamu WHO a pod rúskom mo-

derny, slobody a tolerancie nám bude podsúvaná ako niečo nanajvýš prirodzené?

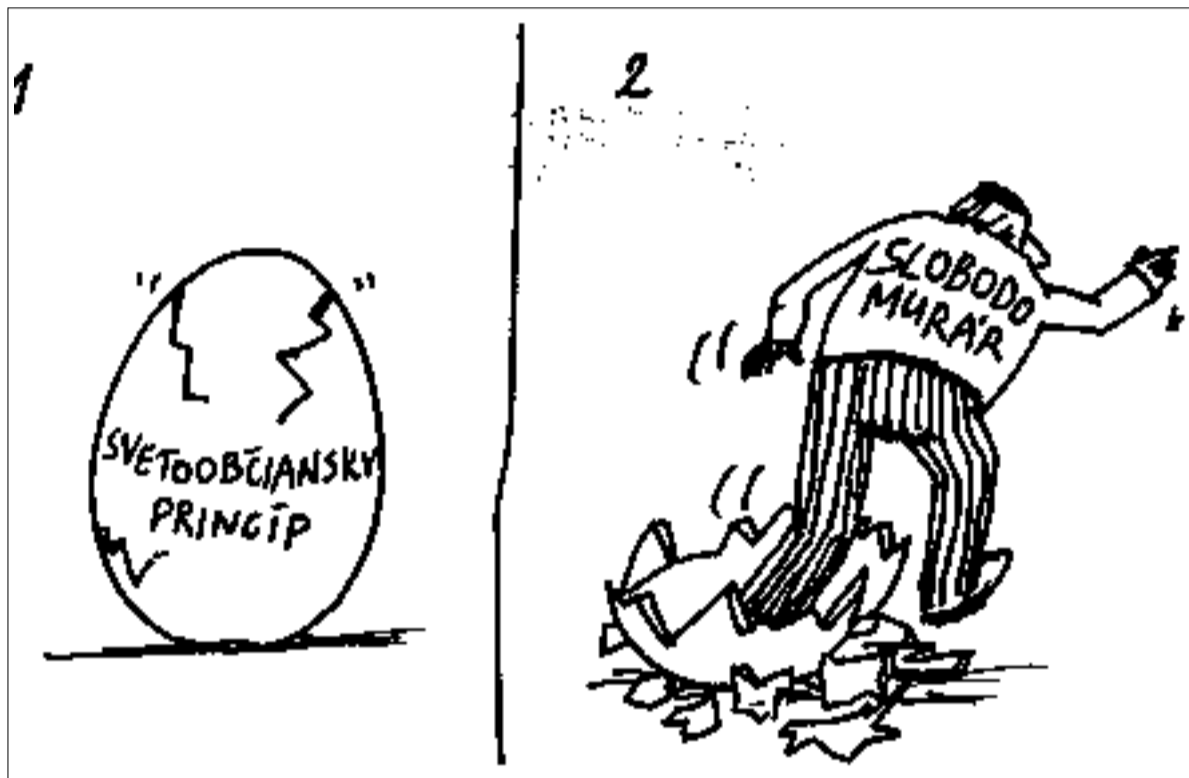
Alebo budeme čoskoro tolerovať aj ďalšie zvrhlé úchyľky? Pedofíliu? Incest?

Aj keď som sa vyjadril prevažne negatívne (podľa mňa však adekvátne) na adresu homosexuálov a spochybnil som ich výchovné ambície, som jednoznačne proti ich diskriminácii. Naopak, myslím si, že v súvislosti s ich hendikepom mávajú sprava-

vidla o to väčšie nadanie v mnohých iných oblastiach. A tam ich treba podľa mňa zasa za ich prínos pre spoločnosť oceniť. Sám mám medzi nimi mnohých priateľov. Sú to vynikajúci muzikanti, speváci, maliari... Môžu byť povedzme i dobrí vedci, či kozmonauti. No na výchovu detí sa skrátka nehodia. Podobne jachtový nie je diskriminovaný za to, že nemôže byť moderátor hlavných správ v TV.

Túžba šírenia deviantných sklonov a spôsobu života našich citovo a osobnostne hendikepovaných spoluobčanov na ďalšie generácie je pre mňa skutočne nepochopiteľná, až neľudská. Odo dneška budem preto nazývať súd so sídlom v Štrasburgu prilievajúcejšie - Európsky súd pre neľudské práva.

JÁN KŠIŠAN

Kresba: Andrej Mišanek

Ajhľa, všemocné globálne korporácie! Sme bez vás bezradní. Prosím pekne, vnesť svoje otrocké pracovné miesta do našej krajiny, do nášho mesta! I keď nemáme žiadnu kontrolu nad tými svojvoľnými a otravnými zamestnaniami, vytvárajúcimi bohatstvo len pre vlastníkov akcií, a nie pre nás, my, úbohí pracanti, si ani nič lepšie nezaslúžime. Dajte nám tých pár šupiek na hodinu, aby sme sa mohli nádejať, že si za ne budeme môcť kúpiť vaše výrobky z plastov, ktoré nás natrvalo uspokojia!

Prepáčte nám, keď sa pýtame, či na to máte právo alebo či ste v práci lepší, veď my sme len úbohí sluhovia! A prosíme vás, veľmi vás prosíme, nevyhodte nás na ulicu, kde je toľko nariekania a toľko škripania zubami. Donúťte nás, aby sme vám slúžili ešte usilovnejšie, kým sa naše chatrné telá a mysle nezoderú! Potom nás vo svojich nemocniciach pozliepajte, ako sa dá a napchajte našimi liekmi proti depresií, aby sme sa čím skôr mohli vrátiť do služby pre vás. A keď nás úplne zoderiete, umiestnite nás do starobincov, aby sme vás a vašich verných neobťažovali.

Ó, korporatívna veľká rodina šťastlivcov! Niektorí z nás sú takí bezcenní, že naše schopnosti sa nezodujú s našimi výrobnými plánmi. A potom vďaka biede upadáme do pokušenia a porušujeme vaše jedine správne prikázania, chrániace vaše

bohatstvo pred nami. Niektorí nešťastníci medzi nami sa pokúšajú vyhnúť indoktrinácii vašich dolárov prostredníctvom substancí, meniacich myseľ. Súhlasíme s vami, jediným vhodným miestom pre takých hanebných hriešnikov je chladná betónová cela vašich väzení, kde ich milostivo nechávate za pár halierov na hodinu vyrábať pre vás úradný nábytok.

Modlitba

Ďakujeme vám za tých pár voľných hodín, kedy vám nemusíme slúžiť a ďakujeme za istotu zaručených značkových výrobkov a za ich veľavravné balenie, zabezpečujúce nás, žena tie zázračné dary nepoložil svoje nečisté ruky žiadny neokrôchanec.

Aj naďalej dávte svoje inteligentné jedy na našu úrodnú pôdu a potraviny v snahe ochrániť nás pred zlovestným hmyzom a mikroorganizmami! Varte našu potravu a ser-virujte nám ju, aby sme mali viac času slúžiť vám! Radi zjeme čokoľvek, čo nám ponúknete, pretože vy ste predsa vševediaci.

Držte nás na uzde širokým sortimentom prefabrikovanej zábavy, keďže my sme medzitým už zabudli, ako baviť jeden druhého!

Prezrádzajte nám prostredníctvom svojich médií, že sme tým, čomu o sebe veríme, veď my predsa

nemôžeme dôverovať svojmu slabomyseľnému úsudku! Rovnako premeňte na spotrebný tovar aj iné naše životné aktivity, aby naša strachom prežratá existencia nepredstavovala nič viac, než pár otázok, na ktoré možno odpovedať všelijako.

A čo je najdôležitejšie, múdro veďte politikov finančne, keďže tí sa snažia premeniť ten svoj určený kusok planéty na čo najmenej nákladný pre vás a robia to odstraňovaním zlých zákonov, chrániacich robotníkov, odstraňovaním korporatívnych daní a kladením prekážok ochrane životného prostredia, čo vás tak veľmi uráža a ženie od nás preč!

Pomôžte zaostálym kultúram získať osvietenie zhadzovaním posvätných bômb na ľudí v tých démonských štátoch, ktoré sa stále ešte odmietajú klaňať pred vami!

A ďakujeme vám za likvidáciu smiešnych miestnych malých podnikov, opovažujúcim sa brániť voči vašej božskej dominancii a ohrozujúcim vašu posvätnú homogénnu kultúru, ktorou ste sa tak bezpečne obklopili.

Je pravda: všetky zdroje patria vám a my nie sme nič, len ich pokornými strážcami. Takže aj naďalej pozerajte zem a naplňajte rieky výkalmi... Zem je vašim bankeťom, i vašim záchodom. Pretože vaše je impérium, moc a planéta, kým ju úplne nezničíte!

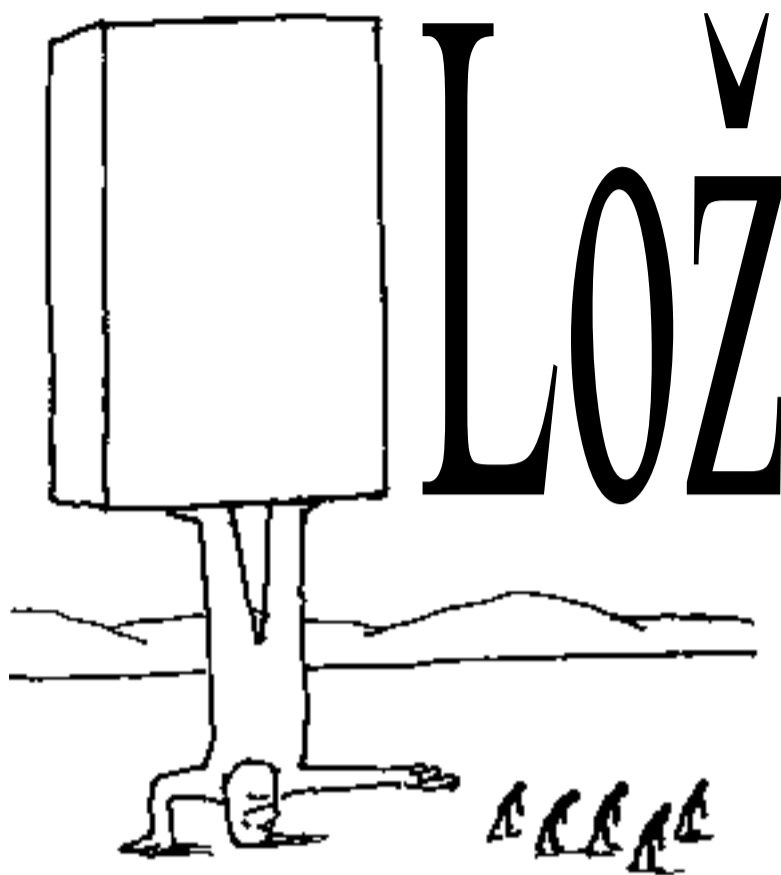
ANONYM

Hoci to tak nevyzerá, ďalšie riadky nebudú o Slovensku. Takto sa vyjadruje o politike (španielskej) spisovateľ a významný žurnalista José María Carrascal v článku 14. mája t. r. publikoval v španielskom mienkotvornom denníku ABC. Toto v ňom píše o novozvolenom španielskom premiérovi:

Zhodujem sa s kráľom v tom, že Zapatero(1) vie, kam ide. Choď, ak vieš kráčať! Odkedy sa dostal k moci, nezmenil ani o milimeter smer svojej cesty. Ale kráča priamo, čestne, bezúhonne? Srší vtipom, ako tie jeho cestičky. Počúvať ho v Baracaldo(2) horlíť proti dobrodružstvám, nespoľahlivým cestám a porušeniam pravidiel hry, bolo ako počúvať Ronalda kázať o mravnosti. Aké je už riskantnejšie dobrodružstvo, ako vyjednávať s ETA(3) tak, ako to urobil on? Aká je ešte neistejšia cesta k reforme ústav, než ako dať voľnú ruku nacionalistom? Aká je väčšia nechť rešpektovať pravidlá hry, ako chcieť ich zmeniť bez rozhovorov s najväčšou opozičnou stranou? Ak my, Španieli, chceme mať za predsedu vlády najväčšieho klamára krajiny, zvolili sme dobre. Ak chceme, aby kráčal v pravde, úplne sme sa zmýlili.

Zapatero klame, kadial' chodí, kolegov i rivalov, podnikateľov i robotníkov, mládež i seniorov, nacionalistov i konštitucionalistov. Klamal Maragalla(4), sľuboval, že mu dá to, o čo bude žiadať, aby mu nakoniec dal kopanec do zadku; klamal Montilla(5), sľuboval mu nový spôsob financovania, aby teraz otáľal a odkladal to. Klamal ETA ponúkajúc jej v Loyole protiústavné koncesie, čo navyše teroristi odmietli kvôli tomu, že ich považovali za nepostačujúce. A usiluje sa oklamať PNV(6), hoci táto strana si to zaslúži, pretože je expertom na dvojznačné vyjadrenia. Ale klamal predovšetkým Španielov, prekročiac v Kongrese svoje právomoci, aby mohol rokovať s ETA a klamal nám na ulici, keď povedal, že s ňou skončil dialóg no pokračoval v rokovaniach. Klamal nás vo volebnej kampani, keď hodnotil ekonomickú krízu ako nepokoj cestujúceho človeka a pokračuje v klamaní, keď žiada pokoj, jednotu, umiernenosť, vytrvalosť, akoby nebol on tým, ktorý nás viedol počas štyroch rokov, iniciujú reformy, ktoré žiadali iba niektorí a ignorujú skutočné problémy krajiny, od zmeny ekonomického modelu po reformu súdnictva, cez zlepšenie vzdelávania a nedostatok vody. A teraz má tú trúflosť prezentovať sa ako umiernený, ako zjednocovateľ, ako ten pravý.

Ak Bismark definoval politiku ako „umenie možného“, Zapatero dopustil aby sa stala „umením klamstva“, hoci v jeho „umení“, tak ako v mnohých predmetoch moderného umenia, niet krásy ani duchaplnosti. Sú iba brutálne zvyklosti dvoch najväčších klamárov histórie, Goebbelsa a Lenina: „Tisíckrát opakovaná lož sa stáva pravdou“ a „Čím je klamstvo väčšie, tým je hodnovernejšie“. Zapatero to praktizoval počas svojho prvého mandátu a zdá sa, že je pripravený v tom pokračovať aj počas druhého. Po krachu komunizmu a nacizmu by sme predsa len chceli veriť, že sa oveľa viac presadí do politiky nádejné americké príslovie „Jedného človeka môžeš raz oklamať, ale nikdy neoklamaš všetkých“. Hoci, čo je horšie, s pomocou

ako politika

PP(9) bude v dovtedajšom štýle možno pokračovať ďalej.

Stručný komentár k článku:

Súčasný Španielsko má svoje problémy do značnej miery podobné tým, ktoré sme mali v bývalom Československu v r. 1989-1992. Z Carrascalovho článku je zjavné, že straní idei jednotného, silne centralizovaného Španielska napriek tomu, že ho vonkoncom nemožno upodozrievať, že by patril k nezmieriteľnej ideologickej opozícii voči vládnucim socialistom. O to významnejšie je, že sa tak neľútostne pustil do ich vodcu, čerstvého dvojnásobného víťaza volieb a predsedu španielskej vlády, Zapatera.

Čo ho k tomu vedie? Španielsko je pritom po uplynulom, štvorročnom vládnutí Zapatera rovnako ako predtým ešte stále celistvé a celé si ctí svojho kráľa. Pravdaže, ani ono sa počas uplynulých cca dvoch rokov nemohlo vyhnúť symptómom krízy, ktorá postihla USA a z nej prameniacim ťažkostiam, ktorým musí čeliť celá EÚ, preto sa tam začala tiež zvyšovať nezamestnanosť i ceny, najmä nehnuteľností. Napriek týmto problémom ekonomicky stále napreduje, hoci menej výrazne ako v minulosti. Preto, možno celkom poctivo pred voľbami Zapatero sľúbil všetkým Španielom ďalší rast ich blahobytu (blahobytu), konkrétne, plnú zamestnanosť, rast platov i ďalšie sociálne istoty, veľmi výrazné najmä v oblasti dôchodkového, zdravotného a sociálneho zabezpečenia. Sľúbil tiež „viac autonómie“ Kataláncom, Baskom aj ostatným národom (?) na Iberskom polostrove. A práve toto je asi najnestrávitelnejšie sústo pre všetkých „centristov“ a hlavný dôvod toho, že sa takto „zhurta“ pustili do svojho premiéra, využívajúc pritom, pravdaže, médiá a ostré perá žurnalistov typu José Mariu Carrascala.

Podobne tomu bolo a je dodnes aj na Slovensku. Začiatkom deväťdesiatych rokov takto podobne obviňovali isté skupinky V. Mečiara. Niežeby v tom čase nebolo čo kritizovať, ale leitmotívom všetkých káz bola snaha spochybniť Slovensko, jeho schopnosť samostatnej

existencie (veď ešte aj vo voľbách v r. 1994 sa isté „skupinky“ usilovali o jednotu už nejestvujúceho Československa). Ich zástavník, ktorý pravdaže sledoval iné ciele a v r. 1998 vystriedal V. Mečiara v premiérskom kresle, sa čoskoro dočkal tiež. Priamo z vlastných radov ho začali obviňovať z vierolomnosti a prostý ľud pristo a pravdivo - z cigánstiev. Potom sa, z iného dôvodu, pridali (nie k ľudu) aj novinári. Postačila im(?) k tomu „banálna“ kauza menom Skupinka. A už sa Miki „viezol“. A vezie sa - súčasná reality schow „SDKU“ je iba pokračovaním vtedajšej reality.

Skutočnosť dnešných dní vlády

Pri príležitosti 100. výročia narodenia Pavla Čarnogurského sa uskutočnila 13. mája 2008 konferencia pod horeuvedeným názvom. V rámci nej odznela zo záznamu aj nasledovná časť jeho rozlúčkovej reči so zomrelým ministrom hospodárstva Dr. Gejzom Medrickým v cintoríne v Slavičom údolí dňa 10. marca 1989:

„Gejza Medrický ako minister hospodárstva pripravil na slovenskej zemi hotový hospodársky zázrak, dosiahnutý pod jeho vedením, pravda, podmienený úžasnou schopnosťou Slovákov. Schopnosťami a pracovitosťou, ktorú predtým nemali dost možností uplatniť na vlastnej zemi. Vtedajší štát sa stal oázou relatívneho hospodárskeho blahobytu, ktorú obdivovala a závidela nám celá vtedajšia Európa, ničena dôsledkami vojny. Svedčia o tom aj slová evanjelického biskupa Fedora Ruppelta, povedané 18. júna 1947 britskému konzulovi Grantovi v Bratislave: „Vyhlasením štátu bol slovenský národ zachránený pred rozdelením medzi Nemecko, Maďarsko a Poľsko. Slovensko bolo skutočne oázou pokoja a hojnosti uprostred rozvírenej Európy.“ Takýto stav dosiahol pod vedením ministra

jedného- „slovenského Che Guevaru“(?) - proti všetkým sa od toho, čo tu už bolo veru tiež veľmi nelíši. Vždy sa nájde dôvod (založený na šikovnej manipulácii s pravdou), aby mohol byť bol označený za arogantného klamára, populistu, či dokonca už aj za nacionalsocialistu. Nuž, bodaj by sa voči takýmto inektivám konkrétnych novinárov neohradil?! (Ako svojho času Mečiar, či Dzurinda) Lenže, hneď je zle nedobre. Vyrúčia sa naňho všetci „postihnutí“. On nesmie voči kritike, ani „kritike“ nič namietat, on ju musí zniesť v akejkol'vek podobe, je predsa verejný činiteľ. Iba oni (novinári) môžu všetko - tak ako mohli za Mečiara, tak ako mohli za Dzurindu. A tak ako, napokon, budú môcť aj za Fica. Pretože tí, ktorí sú momentálne „mimo válova“, im vždy pomôžu. Rovnako ako svojho času pomáhal Fico zachraňovať Markízu (a Dzurindu) proti Mečiarovi a ako pomáhajú dnes Dzurinda a spol. zachraňovať slobodu tlače naďalej nepostihnuteľne písať čokoľvek. (Veď teraz to bude predovšetkým proti Fi-

covi, tak prečo by nie.) Aby sa karta mohla raz po voľbách opäť obrátiť - a tak dokola. Účel svätí prostriedky - v Španielsku rovnako, ako na Slovensku. Len, čo to má spoločné s demokraciou - vládou ľudu a dvadsiatym prvým storočím?

Aj španielsky príklad týchto dní potvrdzuje, že politika, žiaľ, už dávno nie je iba „panské huncútstvo“, ale neúprosný a takmer bez výnimky zákerný a pred ničím sa nezastavujúci boj o moc (môcť konať zlo), v ktorom je (a má zostať) občan iba občas (pri voľbách) potrebnou a upotrebitelnou kulisou neraz dokonca aj krvavého predstavenia. A tlač, tá dnešná „strážkyňa demokracie“,

hospodárstva predovšetkým tým, že prijal ku spolupráci tých najlepších odborníkov a špecialistov, vyškolených predtým. Takýmto znalcami boli napríklad Dr. Peter Zaťko, Dr. Imrich Karvaš, Dr. Alexander Hrnčár a Ing. Ján Kli-

Slovenská historická identita v XX. storočí

novský, ktorí riadili najvyššie hospodárske ustanovizne. Súbežne sa šéfredaktorom hlavného hospodárskeho tlačového orgánu „Budovateľ“ stal Laco Novomeský. Dr. Medrický, ako minister hospodárstva teda nerobil rozdiely medzi svojimi spolupracovníkmi podľa toho, akej politickej orientácie boli. Ani jednotlivé kraje Slovenska neuprednostňoval podľa presvedčenia väčšiny ich obyvateľstva. Najhornatejšie časti Slovenska s produkciou zemiakov a ovsu boli rovnocenne hodnotené, ako kraje s pšeniciou a kukuricou pri Trnave, Piešťanoch, Topoľčanoch, či na východnom Slovensku. Naše výrobky šli do krajín hladujúcej Európy cez

býva tým, ktorí popotáhujú nitky politiky, verným pomocníkom a neraz aj iniciatívnym partnerom. To je však pre demokraciu to najväčšie nebezpečenstvo, preto je potrebné „médiokraciu“ zastaviť v jej ťažení za mocou a prinútiť ju aby rešpektovala pravidlá fair play, ktorých sa nemá domáha. Ak sa tak stane, občania (ani čestní novinári znali svojho remesla) neutrpia ujmu, naopak, naša spoločnosť bude telesne aj duševne zdravšia.

POZNÁMKY:

(1) José Luis Rodríguez Zapatero (*. Valladolid 4. 8. 1960) Vyštudoval právo na Univerzite v Leónu. Jeho politickými vzormi boli Tony Blair a Gerhard Schroeder s ich tzv. Novou cestou, ktorú možno vyjadriť frázou „viac pragmatizmu, viac liberalizmu“, čím otvorili v Európe cestu tzv. voľnému obchodu. V októbri 2002 sa stal kandidátom PSOE /Španielska socialistická robotnícka strana/ na urad predsedu vlády Španielskeho kráľovstva. Jeho strana voľby vyhrala a on sa stal predsedom španielskej vlády. Vo voľbách, ktoré sa uskutočnili 9. 3. 2008 opäť vyhrala PSOE a Zapatero sa stal po druhýkrát premiérom.

(2) Baracaldo (San Vicente de Baracaldo) - baskická obec v provincii Vizcaya, s cca 94 tis. obyv.

(3) ETA (Euskadi Ta Askatasuna = Baskicko a sloboda) - považovaná za teroristickú organizáciu, ktorá sa násilím (atentáty) domáha nezávislosti Baskicka.

(4) Maragall (Pasqual Maragall i Miró * 13.1.1941) - do r.2007 predseda Katalánskej socialistickej strany (PSC). V súčasnosti zo zdrav. dôvodov (poč. štádiu Alzh. choroby) mimo politiky.

(5) Montilla (José Montilla Aguilera * 15.1.1955) - generálny tajomník PSC a predseda katalánskej autonómnej vlády. V r. 2004-2006 bol ministrom priemyslu, obchodu a turizmu Zapaterovej vlády.

(6) PNV (El Partido Nacionalista Vasco) - Baskická národná strana, ktorá má oblasť pôsobnosti aj v Navarre a tiež vo francúzskom Baskicku. Ideovo je orientovaná kresťansko-demokraticky. Ná svojich zástupcov v španielskom senáte i v EP.

JOZEF HLUŠEK

Kresba: Andrej Mišanek

neutrálne štáty, ako Švajčiarsko, Švédsko a Turecko, a tak nám zadovážovali ďalšie k životu potrebné tovary.

Z takto vedeného hospodárstva na čele s našim zosnulým sa postupne rozvíjal nielen blahobyť denného života, ale aj dôvera národa vo svoje hospodárske a sociálne vedenie. Táto dôvera sa prejavila v obetavosti Slovákov na Zlatý poklad republiky, štátu Slovákov. Toľkí obetovali svoje osobné zlato, že tiež pomocou takéhoto zaistenia národnej meny získala slovenská koruna medzinárodné uznanie vysokú hodnotu.

Toto všetko, dosiahnuté za taký krátky čas, a v takých nepriaznivých pomeroch, ostáva navždy spojené s menom a prácou s nami teraz sa lúčiacim Gejzom Medrickým.

Takto hodnotili úspechy prvej Slovenskej republiky v svojich pamätiach Dr. Peter Zaťko, Prof. Imrich Karvaš, ale aj komunista Dr. Gustav Husák, český národohospodár Prof. Alois Matura a mnohí ďalší.

Prečo potom niektorí súčasní publicisti a odporcovia slovenskej štátnosti zazlievajú pozitívne hodnotenie arcibiskupovi Mons. Jánovi Sokolovi?

JÁN MARŠÁLEK

Z nových veršov

Smädné slová

Hľadám vzývam volám
ako hlas na púšti
som služobník slova
a to ma nepustí

Vždy znova a znova
prichádzam k oltáru
položiť naň slová
prijaté do daru

Nie je to vec nová
s krásou rád pobudnem
preto moje slová
smädné sú po hudbe

Svetlo

To svetlo vidím
cítim i počujem
ak som živý
tak aj ono živé je

Prinášam vodu aj oheň
oboje v srdci mám
raz nádej inokedy klam

Ale to svetlo ako živé
vedie ma - i keď neviem kam

S nahým srdcom

Máš v sebe hlbinu
chcem sa v nej utopiť

Bez teba nevládzem
prosím ťa preto: príď!

Len nádej drží ma
tenučka ako niť

Závislosť bez ktorej
už ani neviem žiť

Tajomstvo

Túlam sa po nociach a žasnem
vychádzam z mlkvej samoty
a píšem siahodlhé básne
na chodníky i na ploty

Prišiel čas mojej spovede:
pôjdem tam kam ma povedieš!

Vykročím s tebou hoci bosý
len bolí ma že neviem kto si

Horiaca tvár

Mesiac sa ticho kľže po oblohe
na teba myslím moja najmilšia
spaľuje ma to zvnútra ako oheň
alebo si to iba namýšľam?

Ale nie - to sa hádam ani nedá:
tvár ktorá horí nemôže byť bledá

Láska je (viem to) prudko horľavá
a rastie vtedy keď sa rozdáva

Momentka: šťastie

Dvor zaliaty slnkom
v sobotu popoludní
bielizeň na šnure
svieti do dialky
mladý muž pofajčieva
v tieni statného orecha
a jeho žena povedľa
cíti že je milovaná

Všetko navôkol vonia
novým životom

Smútok zrelého muža

Je smutno vonku smutno v duši
prší už celé hodiny
dážď slepo do obloka búši
mám v srdci pocit podivný

Niektu mi niečo drahé kradne
skúšam sa vzoprieť ale márne

Niečo sa stráca niečo zaniká
v zrkadle vidím starnúť mladíka

Dumka

Byť básnikom a mlčať
zamykať slovám dvere:
to bolí ako hrča
navretá po údere

Srdcové hlavolamy
čakajú na riešenie -
a čas ten huncút známy
stále ma niekam ženie

Chvála poézie

Večítá trýzeň namáhania
čo rýchlo vzplanie rýchlo zaniká
sláve sa metafory bránia -
ten ťažkoľahký údel básnika

Bez básne sa svet nerozpadne
no bez poézie bude na dne

Človek to nemá ľahké - veru tak
s poéziou ale vzlietne ako vták

V štvrtom vydaní Dejín Slovenska a Slovákov (Lúč, 2007) som vložil do historicky dôležitých faktov z našej minulosti aj tento krátky záznam: „3. - 5. augusta 1919. Vyše 800 stredoškolských študentov sa zúčastnilo na prvom Zjazde slovenských katolíckych študentov v Ružomberku. Jeho výsledkom bolo nadsené organizovanie „sociálnych združení“ na stredných školách Slovenska. Ale už 27. mája 1920 pražské ministerstvo školstva tieto združenia zakázalo.“ (str. 308) Nevie, koľko nielen radovi občania, ale aj učiteľia, vysokí vzdelanci, nevynímajúc mnohých historikov a najmä tých, čo z titulu „mimovládnych sektorov“ o našich dejinách verejne hovoria, ba neraz celkom hlúpo píšú, sa náležito pozastavili nad touto krátkou správou, aby vyhodnotili jej výpovednú hodnotu.

MILAN S. ĎURICA

Keď sa sloboda rodila

Odkaz Ružomberka 1919

Ak si totiž uvedomíme, že táto nevsedná udalosť sa uskutočnila iba pár mesiacov po tom, čo najvyšší správny orgán nového česko-slovenského štátu, Státni rada, 14. apríla 1919 oficiálne vyhlásil, že „Slovensko bolo anektované k Československému štátu následkom okupácie Slovenska československou brannou mocou“, ale že napriek tomu ešte stále časti územia Slovenska neboli administratívne pod pevnou kontrolou novej štátnej správy, tak tento fakt sa javí až neveriteľným. Veď podnes sa často omieľa už vtedy šírená „konštatácia“, že na Slovensku v roku 1918 mohlo byť najviac 500 národne uvedených rodín patriacich predovšetkým k nekatolíckej menšine. Kde sa teda vzalo tých vyše 800 slovenských katolíckych študentov, ktorí sa bez akejkoľvek organizačnej štruktúry a iba na vtedajšími primitívnymi komunikačnými prostriedkami skupinkou iniciatívnych študentov v Ružomberku šírené pozvanie cítili tak oslovení, že doslovne zaplavili mesto? Preto už sám tento fakt treba pokladať za dôležitý argument na vyradenie jedného z čiastkových falošných mýtov okolo vzniku Česko-Slovenska v roku 1918.

Ešte dôležitejšie sú však výsledky tohto Zjazdu. Na ňom si totiž tie veľké stovky slovenských študentov verejne vyliali svoje sklamanie a svoje protesty proti tomu, čo zažili v prvom školskom roku v novom štáte. Zapisovateľ to vyjadril jedným slovom: krivdy. Krivdy páchané na ich náboženských a národných citoch. „V prvý slovenský školský rok krivdilo sa mnoho katolíckemu slovenskému študentstvu, lebo neskúsení, naše pomery neznajúci českí učbári nedbali o jeho presvedčenie ani náboženské, ani národné; a takýmto počínaním si ho odcudzovali.“ (Pamätník sjazdu katolíckeho slovenského študentstva... Brno 1922, s. 5.)

Bezprostredným výsledkom zjazdu bol prvý krok k organizovaniu sa slovenských študentov. Podľa vzoru českých kolegov začali zakladať na všetkých školách miestne organizácie Sociálneho združenia slovenských študentov. Čo však v českých krajoch bolo samozrejmosťou, to na Slovensku ministerstvo školstva spomenutým zákazom „so zreteľom na mimoriadne pomery na slovenských stredných školách“ v zárodku udušilo. Preto sa študenti rozhodli v auguste 1920 zvolať ďalší zjazd do Ružomberka. Napriek zákazom a vyhrážkam českých učiteľov, že účastníci zjazdu nebudú prijatí do nasledujúceho ročníka, alebo budú vyhodení zo školy, ba aj napriek malého záujmu politických osobností určitý

počet študentov sa 8. augusta 1920 v Ružomberku zišiel. Bolo ich však podstatne menej než na prvom zjazde, no pripojili sa k nim aj niektorí vysokoškooláci. Toto dalo impulz k založeniu spolkov slovenských akademikov „Tatran“ v Brne a „Považan“ v Prahe, ktoré už v prvom roku združovali vyše sto členov. Podľa ich príkladu vznikli aj spolky katolíckych bohoslavcov v Nitre, v Spišskom Podhradí a v Olomúci. Z ich spolupráce dozrela aj myšlienka zorganizovať tretí zjazd katolíckeho slovenského študentstva, ktorý sa konal v dňoch 14. a 15. augusta 1921 v Žiline.

Do Žiliny opäť prišlo podobne ako pred dvomi rokmi do Ružomberka viac než 800 stredoškolských, ale aj pekný počet vysokoškolských študentov - vtedy sa im hovorilo „akademici“ - , ale hlavne prejavili o nich záujem aj viaceré popredné osobnosti slovenské-

ho verejného života, z ktorých viaceré aj obsiahlymi preslovmi sa aktívne zúčastnili na zasadaniach zjazdu. Zachovali sa o tom aj písomné záznamy, ktoré v nasledujúcom roku pod titulom spomenutého „Pamätníka“ vydal v Brne jeden z organizátorov, Jano Holly. Výsledným faktom tohto zjazdu bolo formálne založenie Ústredia katolíckeho slovenského študentstva, ktoré sa stalo jednou z najdynamickejších zložiek hnutia za rovnoprávnosť slovenského národa s českým národom v česko-slovenskom štáte. Kto pozorne prelistuje 62 strán Pamätníka, nájde tam celý rad mien mladých študentov, z ktorých sa stali dôslední bojovníci za autonómiu, a teda aj spoluvorcovia a budovatelia v roku 1939 obnovenej historickej slovenskej štátnosti, ako J. Stano, M. Bugár, D. Gajgoš, J. Krajčovič, J. Straka, P. Prídavok, A. Germuška, V. Kanák, O. Holúšek, J. Koválik, A. Hancko, a ďalší. Zistí aj prekvapujúco vysokú účasť tak cirkevných, ako aj politických osobností slovenského národa. Boli tam prítomní a mládež pozdravili biskupi Ján Vojtaššák, Karol Kmetko a Marián Blaha. Nechýbal ani Andrej Hlinka spolu s Jozefom Tisom, Vojtechom Tukom, Jozefom Sivákom a starým bojovníkom za práva Slovákov Františkom Kabinom.

Prekvapila ma redakčná poznámka J. Hollého, ktorý pri publikovaní príhovoru prof. Vojtecha Tuku, k jeho vete „Slovenský národ nemá svojich národných dejín. Vy ich máte začať.“, vložil do textu hviezdičku s odkazom: „Poznámka od zostaviteľa Pamätníka: Slovenský národ nemal svojich národných dejín od X. storočia - ale do X. storočia ich mal a dnes máme ich zas; ideme pokračovať v tamtych predtisicových. Dejiny ríše veľko-moravskej sú dejiny ríše slovenskej. - Názov „Veľká

Morava“, „veľko - moravský“ už pridlo mátie pojmy; dejinný zmysel často vyvráti sa z neho a tak postavený vedľa novovekého pojmu „Slovensko“, „slovenský“, nedá jasne vidieť, zavádza oku. Načim bolo by pomenovať vec vlastným menom, aby ani tým nezastierala sa skutočnosť, keďže o slovenskosti Veľkej Moravy vážne pochybovať už nikto nebude.“ A pripojil k poznámke osem riadkov dokazujúcej literatúry. (cit. d., s. 12 - 13.)

Ako z toho vidno, už aj vtedy niektorý univerzitný profesor potreboval, aby ho schopný a dobre informovaný študent poučil. Žiaľ v tomto nie sme ešte ani dnes oveľa lepšie, ako to dokazuje ešte stále neutíchajúca debata o starých Slovákoch.

V noci zo 16. na 17. júla si tohto roku pripomenieme smutné 90. výročie vyvraždenia cárskej rodiny v bolševickom Rusku.

Romanovovci predstavovali dynastiu, ktorá symbolizovala predrevolučné pravoslávne kresťanské Rusko. Ich vyvraždením vyvrcholilo dlhodobé plánované úsilie, resp. sprisahanie proti Rusku. Toto sprisahanie bolo pre súčasníkov zrejme už pri zavraždení ministerského predsedu Stolypina v septembri 1911. Jeho smrťou bol prerušený úspešný hospodársky rozvoj cárskeho Ruska, ktorého sa báli viaceré európske štáty ašpirujúce na vedúce postavenie v Európe.

Práve tak je už dávno notoricky známe, že kresťanské Rusko bolo trňom v oku ešte skôr, najmä zakladateľom revolučnej ideológie na začiatku 19. storočia, počnúc Marxom a Engelsom, až po profesionálnych revolucionárov, ako boli Vladimír Iljič Lenin, Lev Davidovič Trocký a celá suita okolo nich o storočie neskôr.

Avšak berúc do úvahy aj stanoviská iných historikov, z ktorých na prvom mieste považujeme za potrebné uviesť Richarda Pipesa, poradcu amerického prezidenta Ronalda Reagana, jedného z najlepších znalcov revolučnej histórie Ruska, musíme konštatovať, že víťazstvo revolúcie práve v Rusku má aj svoje vnútorné príčiny. A nie je to len Pipes, ktorý na to poukazuje. Máme tu svedectvo súčasníka z obdobia Prvej svetovej vojny - Samuela Hoaru, pracovníka britskej výzvednej služby, ktorý takto hodnotil výbušnú revolučnú situáciu v Rusku:

„Najväčšou odpoveďou na bláznivé pokusy všetkých možných socialistov a maximalistov najrôznejších smerov by pravdepodobne bola vojenská diktatúra. Avšak problém, ktorý bude musieť riešiť - a tým je nezbytná pozemková reforma, lebo bieda ľudu je nesmierne, - naráža na neochotu naprostej väčšiny generality diskutovať vôbec o niečom podobnom.“ Nakoniec uvádzame aj svedectvo Rusa, Antona Ivanoviča Denikina, bielo-gvardejského generála: „V ohlušujúcom kriku vlasteneckých fráz - Za vieru, za vlasť! - opakovaných do nekonečna, ani si akosi nepovšimli, že vojaci majú oprávnený hlad a hnev na bandu parazitov, ktorá im rozkazuje.“

Nielen každodenná všedná životná prax, ale aj historická pravda sa obyčajne pohybuje medzi dvoma krajnými stanoviskami, ale nie je vždy pravidlom, že uprostred. Preto skôr, než sa vrátíme k meritu tohto článku, považujeme za potrebné poukázať na niektoré mýty, ktoré za sedemdesiat rokov svojho pôsobenia vytvorila sovietska a medzinárodná komunistická a ľavicová propaganda, zameraná na diskreditáciu predrevolučného Ruska a na ovplyvňovanie svetovej verejnej mienky vo svoj prospech. Ide o čosi podobné, ako keď sa útok na Katolícku cirkev a atentát na pápeža Jána Pavla II. začal pripravovať dlhodobo dopredu realizáciou projektu NKVD na diskreditáciu pápeža Pia XII. cez Hochhuthovu hru Následník, (inak, túto hru Zora Jesenská pohotovo preložila do slovenčiny a SND rovnako horlivo uviedlo na svojej scéne v Bratislave) využívajúc služby celosvetového systému

EMIL VONTORČÍK

Smrt' cárskej rodiny a osudy Ruska

mediálnej podpory, tzv. červeného orchestra na presadenie dezinformácie do spoločenského vedomia svetovej verejnosti.

Prvý mýtus, ktorý nám na hodinách dejín VKS(b) vstúpili na čs. vysokých školách do hlavy, bolo tvrdenie, že situáciu v predrevolučnom cárskom Rusku charakterizovala iba zaostalosť a teror. Pravdou

je to, že o skutočnom bezhraničnom terore sa nespokojné spoločenské vrstvy ľavicových revolucionárov, liberálov a oponentov cárskeho režimu všetkého druhu dozvedeli až po okúsení červeného teroru zavedeného Leninom a jeho nasledovníkmi. V cárskom Rusku, ako to konštatuje aj Marína Zavacká v Slove, bolo miesto aj pre opozíciu:

„Napriek všetkému však na rozdiel od Ruska komunistického cárske Rusko zďaleka nebolo totalitným režimom. Naopak, počas svojej predrevolučnej politickej kariéry tam budúci tvorcovia totalitného štátu ako Lenin a ďalší získali cenné skúsenosti o možnostiach využívania dier v systéme kontroly a ovládania spoločnosti. Pred rokom

1917 im táto voľnosť umožňovala istú osobnú nezávislosť na štáte, napríklad nezávislý príjem zo súkromného podnikania alebo možnosť vycestovať do zahraničia. Vôbec, za cára sa diali v Rusku veci, ktoré v tom sovietskom boli nevídané. Pripomeniem hoci umožnenie bezproblémovej maturity Leninovi, ktorého brat bol popravený za prípravu atentátu na cára. Vyhnanstvo, v ktorom sa dalo normálne žiť. Väznice, z ktorých sa dalo v zdraví vrátiť. Paradoxne sa zdá, akoby práve osobné skúsenosti so slobodami v starom režime umožnili bolševikom, aby ich možnosti pri budovaní svojho režimu nezabúdali systematicky a totálne hneď od počiatku likvidovať.“

Druhý mýtus je, že bolševická revolúcia zvrhla nenávidený cársky režim. Ale veď je to bohupustá lož! Veď to bola februárová, tzv. buržoázna revolúcia, ako ju komunisti s veľkou dávkou prehľadania označovali, teda revolúcia republikánska, ktorá donútila cára k abdikácii. Teda bolševici nezvrhli cárizmus v Rusku, ale zvrhli a zničili zárodok parlamentnej demokracie. Bolševici predsa začali svoju revolúciu až 7. novembra 1917 a bola to už revolúcia nie proti cárovi a jeho vláde, ale proti Dočasnej vláde, ktorú viedol eser (socialistický revolucionár) Alexander Fjodorovič Kerenskij. Vo voľbách, ktoré táto vláda vypísala 12. novembra 1917, bolševici zaznamenali veľkú porážku: zo 707 kresiel v parlamente získali iba 175 kresiel, zatiaľ čo eseri obsadili až 370 (asi tak, ako komunisti na Slovensku vo voľbách v roku 1946). Zločineckej klike okolo Lenina, ktorá už mala v rukach brachiálne nástroje, to však nevedilo (podobne ako komunistom na Slovensku v rokoch 1946 a 1947). Lenin, rozčertý nad výsledkami volieb, drzo vyhlásil: „Len darebáci a idioti si môžu nahovárať, že proletariát musí najskôr získať väčšinu v buržoáznych voľbách a až potom sa môže pokúsiť strhnúť na seba moc.“ (H. Andic: Cestou teroru). A teror začal na najvyššej mocenskej úrovni: bolševickí vojaci a námorníci petrohradskej posádky pod vedením Leninovej straníckej gardy novozvolený parlament, ktorý sa 5. januára 1918 zišiel v Pet-

Miesto činu, Ipatjevov dom, ktorý dal v sedemdesiatych rokoch zbúrať Boris Jel'cin ako vtedajší vedúci komunistický funkcionár oblasti

rohre na svojom prvom zasadnutí, surovo rozohrali. Zanedlho zúčtovali s cárskou rodinou a s celou dynastiou Romanovcov a tým otvorili stavidlá bezhraničnému jakobínskemu teroru v Rusku, čo stálo Rusko milióny a milióny životov nevinných ľudí...

Tretí mýtus rozširovaný komunistickou propagandou spočíval v tom, že sa Leninovo meno s popravou cárskej rodiny nespájalo, akoby išlo iba o zbrklý incident miestnych bolševických orgánov v Jekaterinburgu. Je pravda, že bezprostredným impulzom pre vyvraždenie cárskej rodiny bola skutočnosť, že k mestu Jekaterinburg, ktorý bol v tom čase v rukách červených, sa priblížili bieli, tzn. protibolševické vojská tzv. Ľudovej armády spolu s oddielmi čs. legionárov. Ale na dotaz miestnych bolševických orgánov, čo majú urobiť s cárskou rodinou, Ústredný výkonný výbor, najvyššia inštitúcia bolševického štátu, dala príkaz k ich postrieňaniu. Rozkaz, ako niektorí historici tvrdia, odoslal vykonávateľom Sverdlov, a preto aj neskôr bolo mesto Jekaterinburg premenované na Sverdlovsk. Deväť dní po vyvraždení cárskej rodiny vstúpili do Jekaterinburgu oddiely čs. legionárov, vedené praporečkou Čilom. Zavraždenie cára v Jekaterinburgu nebolo teda ani omylom, ani výsledkom paniky miestnych čekistov, ako sa neskôr komunistická propaganda snažila zľahčiť tento obľudný čin, ale bola to premyslená plánovaná vražda, bola to udalosť veľkého historického významu a to si už vtedy uvedomovali nielen Lenin, ale aj celá vládnuca bolševická suita okolo neho. Bolo by priam smiešne uvažovať o tom, že by sa takáto dejinná udalosť odohrala bez vedomia Lenina, alebo dokonca proti jeho vôli. Že išlo o pripravovanú akciu svedčí aj to, že v rovnakom čase boli vyvraždení všetci príslušníci Romanovovcov, vrátane nepľnoletých detí, ktorí boli rozmiestnení na rôznych miestach v tej časti Ruska, ktoré ovládali červení. Preto aj vyšetrovaniu tohto zločinu sa od začiatku venovala veľká pozornosť a rovnakú pozornosť venovala komunistická propaganda dezinformačnej kampani.

Štvrtým mýtom je dezinformačná kampaň, ktorá začala už začiatkom 20. rokov, po tom, ako sa správa o vyvraždení cárskej rodiny a Romanovcov v bolševickom Rusku stala na celom svete známa. Spočívala v navodení domnienky, akoby pri „poprave“ cárskej rodiny kati najmladšiu dcéru Anastáziu ušetrili. Tak napr. sa hovorilo o zachránení mladého cároviča a veľkokňaznej Anastázie v Bulharsku. Najznámejší však bol prípad duševne chorej osoby, ktorá sa objavila v roku 1920 v Berlíne a vydávala sa za veľkokňaznu Anastáziu. Anna Andersénová, čo bolo jej občianske meno, bola pravdepodobne obeť, použitá na dezinformáciu pracovníkmi Čeky (neskôr NKVD). Najnovšie genetické testy robené v Británii a neskôr v Nemecku však preukázali, že Andersonová nebola s cárskou rodinou v príbuzenskom vzťahu.

Počas Druhej svetovej vojny sa na udalosti v Jekaterinburgu zabudlo. Táto historická udalosť sa dostala opäť do centra pozornosti svetových masmédií potom, čo bo-

li koncom 70. rokov minulého storočia nájdené pozostatky cára, jeho ženy a troch dcér. Oficiálne potvrdenie však prišlo až v roku 1988, keď Rjabov zverejnil nálezy kostí z banskej šachty so známami popálenia kyselinou. Už vtedy boli urobené testy DNA a dôkaz o ich pravosti vtedy poskytol manžel britskej kráľovnej princ Philip, ktorý je s Romanovcami v príbuzenskom vzťahu. Genetická a molekulárna analýza DNA potvrdila rodovú príbuznosť jeho tkaniva s pozostatkami cárskej rodiny. Potom v Petrohrade usporiadali pohreb, na ktorom bol cár Mikuláš II., jeho žena a tri dcéry slávnostne pochovaní. Ich pozostatky boli v deň 80. výročia vraždy uložené v Petrovovskej pevnosti. Stále však

cárskej rodiny aj s najbližším služobníctvom boli surovo zavraždení bez súdu, len na rozkaz najvyšších predstaviteľov bolševickej moci v Rusku. Vražda bola vykonaná pod vedením čekistu Jankela Jurovského príslušníkmi štátnej polície, smutne známej v období revolučného teroru pod menom Čeka, v pivničnej miestnosti domu obchodníka Ipatejeva. Stalo sa tak v noci zo 16. na 17. júla 1918. Všetci príslušníci cárskej rodiny vrátane najbližších služobníkov boli postrieňaní bez súdu a bez písomného rozkazu, tajne, zakrývajú všetky stopy po tomto krvavom čine. Čekisti na čele s Jurovským však mali naponáhle, pretože sa blížili československí legionári. Preto zahľadovanie stôp vrátane spálenia tiel,

mi do hlavy. Najmladšia dcéra, Anastázia, bojovala o život s najväčším vypätím, než bola zavraždená. Služobná žila najdlhšie a dopíchali ju bodákmi. Neskôr Medvedev, fanatický bolševik, ktorý bol veliteľom strážneho oddielu, porozprával svojej žene všetko presne tak ako sa udialo, chvastajúc sa, že on bol jediný ruský „vykonávateľ“, ktorý sa na tomto čine zúčastnil, zatiaľ čo tí ostatní „neboli naši“. Keď bol zajatý Bielou armádou, potvrdil všetko, čo povedal svojej žene, avšak poprel svoju účasť na strieľaní. Pipes však uvádza, že popravčiu čatu tvorilo desať čekistov, z ktorých šesť bolo Maďarov, štyria Rusi. Niektorí autori v početných príspevkoch, ktoré možno vyselektovať na internete uvádzajú,

Dňa 5. apríla 1990 londýnska „Sotheby“ ponúkla na verejnej dražbe materiál (dokumenty), ktorý Daily Telegraph nazval ako „výbušný materiál“. Bola to vlastne kompletná dokumentácia vyšetrovania vraždy cárskej rodiny. Znamená to teda, že životne dôležité kapitoly ruskej histórie, vrátane detailov vraždenia, potvrdené prísahami prehláseniami očitých svedkov a dôležité záznamy nájdené na poštovom úrade v Jekaterinburgu sa uchovali a sú východiskom pre nové a nové historické štúdie a literárne diela.

Sokolovov archiv taktiež odhaľuje usilovné snahy bolševikov zahľadiť svoje zločiny. Okrem toho je dnes sprístupnený rad dokumentov z bolševických archívov, v ktorých aktéry tejto drámy vyzdvihujú svoju účasť na tomto zločine ako záslužný čin. K dokumentom najvyššej hodnoty patrí aj zakódovaný telegram adresovaný Jakubovi Sverdlovovi, vtedajšiemu šéfovi tajnej polície Čeka, v ktorom sa oznamuje, že príslušníci celej cárskej rodiny a nielen cár, sú mŕtvi.

Zo Sokolovovej správy vyplýva ďalšia dôležitá skutočnosť, že cár nebol zavraždený ruskými revolucionármi. Avdejev, Rus, ktorý bol veliteľom väzenského domu a ktorý vydával povolenie mníškam prinášajúcim cárskej rodine potraviny, vajcia a mlieko, bol prepustený a ruské stráže boli z domu vysťahované. Ostal len jediný Rus, spomínaný Pavel Medvedev, ktorý si udržal miesto hlavného strážneho. Tieto zmeny nariadil Jankel Jurovský, veliteľ miestnej Čeky, ktorý bol synom židovského trestanca. Jurovský doviedol so sebou desiatich „Lotyšov“. V skutočnosti to neboli žiadni Lotyši, ale ľudia zmiešaného maďarsko-nemeckého pôvodu ako prezradili ich čmáraniny na stenách. Ruski strážcovia strážili dom zvonka do večera 16. júla, keď všetky ich zbrane, revolvery značky Nagan, im boli odobraté Medvedevom a odovzdané Jurovskému.

Pre hlbšie štúdium a oboznámenie sa s touto problematikou doporučujeme spomínané dielo amerického historika Richarda Pipesa, ktorý sa ináč narodil v Poľsku: *The Russian Revolution 1899 - 1919*. (London: The Harvill Press, 1990), ako aj celý rad časopiseckých štúdií, ktoré sa teraz v súvislosti s 90. výročím tejto udalosti objavujú v plnom znení na internete. A nové knihy každým mesiacom pribúdajú... Sú dokladom toho, že žiadne dezinformačné úsilie v demokratických podmienkach vývoja ľudskej spoločnosti nemôže trvalo zahatať príchod pravde hoci aj pri takých utajovaných zločinoch, ako bolo vyvraždenie Romanovcov.

Snímky: archiv autora

Jankel Jurovský, prvý správa

chýbali pozostatky ešte dvoch členov cárskej rodiny. V predvečer 90. výročia smrti cárskej rodiny znovu ožila pozornosť na túto tragickú udalosť ruských dejín. Zaslúžilo sa o to aj nájdenie úlomkov kostí v roku 2007 na Urale neďaleko Jekaterinburgu, patriacich k pozostatkom cárskej rodiny. V máji tohto roku prebehla svetovými masmédiami správa, že testy DNA urobené v americkom laboratóriu potvrdzujú, že tieto úlomky kostí patria naozaj cárovičovi Alexejovi, následníkovi trónu, synovi posledného ruského cára Mikuláša II. a jeho sestre Márii. Testy DNA z úlomkov kostí, ktoré preskúmali americkí vedci potvrdili, že ide o pozostatky dvoch detí cárskej rodiny, ktoré doteraz chýbali. Tým sa dlhoročný proces identifikácie pozostatkov vyvraždennej cárskej rodiny definitívne uzavrel a urobil sa koniec aj všetkým po desaťročia živým mýtom o tom, že niektorí členovia cárskej rodiny popravu prežili, resp. boli ušetrení. Pravda je taká, že čekisti svoju prácu ako obvykle urobili dôkladne, zvlášť ak išlo o také významné osobnosti, ako boli členovia cárskej rodiny.

Píšuť o týchto smutných udalostiach prichodí nám nakoniec uviesť aj priebeh „popravy“. Celá cárska rodina bola v roku 1918 väznená a následne popravená v uralskom meste Jekaterinburg. Vlastne, hovorí o poprave nie je vhodné, pretože všetci príslušníci

rozpustenia zvyškov kostí v kyseline sírovej a hodenia všetkých pozostatkov do nepoužívaných banských šacht v lesíku pri Jekaterinburgu sa dialo unáhle a nedôsledne a hádam tomu vďaka história za to, že sa konečne podarilo zosumarizovať pozostatky všetkých obetí a exaktne potvrdiť ich smrť aj po mnohých desaťročiach.

Priebeh popravy podávame podľa knihy Pipesa, ktorý sa zase opiera o hodnoverné dokumenty Sokolovovej komisie, ku ktorej sa ešte vrátíme. Pár minút po polnoci Jurovský vošiel do miestnosti cárskej rodiny. Rodina spala. Zobudil ich a povedal im, že sú naliehavé dôvody, aby boli premiestnení... Všetci vstali, umyli sa a obliekli... Jurovský ich viedol dolu schodmi... Alexej nemohol chodiť, preto ho otec niesol v náručí. Dr. Botkin išiel hneď za rodinou, za ním išla služobná Demidova, kuchár Charitonov a sluha Trupp... Rodinu odviedli do polosuterénu a povedali im, aby čakali... Jurovský vstúpil do ďalšej miestnosti - „miestnosti smrti“ - a povedal cárovi: „Vaši príbuzní sa pokúšali zachrániť vás, ale neuspeli a tak sme nútení vás zastreliť.“ (Cár Nikolaj bol vnukom anglickej kráľovnej Viktórie a bratrancom nemeckého cisára Wilhelma). Nato zarachotili výstrely z naganov (revolverov). Rodičia, tri deti, Dr. Botkin a dvaja služobníci boli okamžite mŕtvi. Alexej stonal až ho Jurovský „dokončil“ výstrel-

že v čase popravy boli prítomní v dome maďarskí revolucionári Béla Khun a Imre Nagy v oddiele tzv. lotyšských strelcov.

Po obsadení Jekaterinburgu v júli 1918 bielou armádou pod velením admirála Kolčaka naskytla sa možnosť hneď zčerstva vyšetriť tento zločin. Prvý pokus zlyhal, pretože bol zverený nesprávnym ľuďom. Druhýkrát Kolčakovo vedenie zverilo túto dôležitú úlohu Nikolajevovi Sokolovovi a ten ako právnik sa jej zhostil dôsledne. Kompletný záznam vyšetrovania, z ktorého bolo vyhotovených päť podpísaných kópií, sa stal známy pod menom „Sokolovov archiv“.

Jeden kompletný elaborát sa dostal do rúk Robertovi Wiltonovi, dopisovateľovi londýnskeho Times pridelenému k Bielej armáde a ten na jeho základe napísal knihu „Posledné dni Romanovcov“ vydanú v Londýne v roku 1920. Ďalší elaborát získal generál Diterichs, šéf vyšetrovania. Stal sa hlavným podkladom jeho pozoruhodnej knihy vydané v Vladivostoku v roku 1922. Vlastná kniha Sokolovova „Les Derniers Jours Des Romanov“ bola vydaná v Paríži v roku 1924. Najkompletnejší súhrn informácií o masakri cárskej rodiny a iných Romanovcov, použitý zo Sokolovovho archívu a iných prameňov bol spracovaný Nikolajom Rossom a vydaný v dvoch dieloch v západnom Nemecku v roku 1987.

V otázkach hudby v kostole (mimo liturgie) panujú časté nejasnosti. Diskutuje sa, ktoré druhy hudby sú zlučiteľné so svätosťou miesta, a nakoľko možno kostolný priestor využívať aj pre svetských hudobných usporiadateľov.

Nemecká biskupská konferencia publikáciou *Hudba v kostole mimo liturgie* chce pomôcť radou a pomocou (Arbeitshilfe 194, Bonn, 2005). Kardinál K. Lehmann to v Predhovore označuje ako „pastorálnu šancu“ dneška.

Kostolný priestor a hudba sú dve historicky úzko späté veličiny. Prianie, aby to tak ostalo aj v budúcnosti, záväzne vyjadrila liturgická komisia Druhého Vatikánskeho koncilu. Dávna tradícia mimoliturgických hudobných podujatí v kostolných priestoroch sa hodnotí ako „kultúrna služba bližným“ a súčasne naplnenie úlohy „byť misionárskou cirkvou“. Toto osobitné spojenie kultúrnej diakonie a kresťanského zvestovania sa považuje za jedinečný atribút európskej kultúrnosti. Uvedená publikácia širšie a do podrobností rozvzdáva tieto postuláty.

V kapitole o tradičnej viachlasej kostolnej hudbe sa konštatuje, že jej obmedzenie v rámci liturgického použitia nemožno zamieňať s jej vyhostením, a nesmie viesť k jej úplnému zániku. Keďže tieto diela (napr. figurálne omše, oratóriá, veľké organové skladby, atď.) sú často kultúrnymi pokladmi vysokej hodnoty, nesmú upadnúť do zabudnutia. Bolo by škoda, prenechať ich predvádzaniu iba „svetským“ usporiadateľom a pódiam. Ak dnes nenachádzajú primerané uplatnenie v rámci liturgie, treba nájsť možnosti, aby svoju úlohu duchovného povznesenia nachádzali mimo bohoslužieb, vo svojich originálnych priestoroch - v kostoloch. Sakrálna architektúra a sakrálna hudba tu vytvárajú šťastnú syntézu a celostne vplývajú na poslucháča. Že súhra hudby a bohoslužobného priestoru vyvolávajú osobitne silné emócie, prežívajú mnohí ľudia bez ohľadu na svoje svetonázorové založenie. V tomto rámci „koncerty duchovnej hudby“ či „kostolné koncerty“ pôsobia ako prostriedok zvestovania: hudba ako forma prorocstva a božského zjavenia - ako reč srdca, ktorá začína tam, kde končí reč slov.

V prostredí koncertných siení (mnohí sme toho boli svedkami hlavne v období protináboženských zásahov), oslovuje táto hudba aj nábožensky neutrálnych či menej orientovaných ľudí. V západnom svete, pri súčasnom poľutovaniahodnom odlive návštevnosti bohoslužieb, koncerty v kostoloch, ako aj projekty „Citypastoral“, napr. „Poludňajšia hudba v kostole“, „Sviatočné organové meditácie“, „Dlhé noci otvoreného kostola s hudbou“, atď. sú prostriedkom, ktorý inovatívne a podprahovo prináša dotyk návštevníkov i náhodných pasantov s kostolom a s vierou. Osobitne v čase, keď treba pestovať duchovný protipól k morálnej prázdnote, ktorú zhubne naplnia všadeprítomná vtieravá, agresívna, komerčná a gýčovitá hudba s vulgárnymi textami, sú takéto podujatia priam žiaduce, predstavujú aj u nás skutočnú šancu (ako to výstižne vyjadril kardinál Lehmann).

V mnohých obciach či mestách chýbajú vhodné siene pre koncer-

ty. Práve tu je veľký dopyt po kostolných priestoroch, pretože predstavujú jedinou možnosť pre hodnotné podujatia a pre zaznenie pokladov svetovej hudby. Kostoly pritom majú vysokú kultúrnu identifikačnú hodnotu: ich oslovujúce vyžarovanie, ich dobrá akustika a centrálna poloha v mieste, prispievajú k ich obľube pre cirkevných, ale aj „svetských“ hudobníkov a ensembly, i pre poslucháčov. Tým sa koncerty v kostoloch môžu stať prostriedkom kresťanskej kultúrnej diakonie. Predstavujú nepodceňiteľný prínos pre stretnutie širšieho okruhu ľudí s hodnotnou hudbou, ľudí, ktorí inak nemajú možnosti poznať ju, prežiť živý kontakt s ňou, či už z dôvodu vzdialenosti alebo finančnej náročnosti.

V publikácii sa vymedzujú pojmy liturgickej, duchovnej a náboženskej (religiózne) hudby. Dôležité je konštatovanie, že za „náboženskú“ (ako nadradený pojem) možno považovať všetku hudbu, ktorú jej autori, interpreti alebo poslucháči subjektívne vnímajú ako takú, a ktorá je zo svojej vnútornej intencie a pôsobivosti zameraná na transcendentnosť a duchovno. Otázka religiozity v hudbe často podlieha subjektívnemu vnímaniu ľudí. Objektívne kritériá tu nejestvujú. Bolo by teda krátkozraké za religiozitu považovať len hudbu podľa jej názvu či obsahu zhudobneného textu. Religiozita hudby spočíva hlavne v jej najvnútornejšej ideji, ktorá sa účinne prejaví iba v jej vnímaní poslucháčom. Umenie a hudba, podľa slov pápeža Jána Pavla II. sú „hlasom v očakávaní všeobecného vykúpenia“ (List umelcom, 1999).

V ďalších statiach sa rozoberajú predpoklady a požiadavky na interpretov, poslucháčov a usporiadateľov.

Hudobník v kostolnom priestore nesie zodpovednosť voči dielu, poslucháčovi i kostolu. To vyžaduje určité schopnosti, ako aj intelektuálne uchopenie obsahu. Preto je starostlivá príprava a snaha o zvukovú krásu požiadavkou nielen pre profesionála, ale práve aj pre amatéra. Posvätnosť priestoru vyžaduje najvyššiu kvalitu tak liturgických ako mimoliturgických výrazových foriem a obsahov. Podľa inštrukcie, obsiahnutej v „Musicam sacram“ (1967) platí, že „...je potrebné, aby hudobníci nielen ovládali svoje nástroje, ale podporovali vnútornú účasť veriacich“.

Hudba je schopná vyjadriť obsahový základ modlitby, vďaky, chvály, uctievania, vyznania, prosby i žiaľu svojim nonverbálnym pôsobením. Vnímanie vlastných duševných hnutí cez hudbu môže byť veľkou duchovnou pomocou pre poslucháča. Hlavne v situáciách, pri ktorých človek stráca reč, smie svoju radosť, smútok, osamelosť, túžbu a vďaku vnímať ako zahalenú do zvukov hudby, ako obeť Bohu. Svojou vnútornou účasťou môže človek to, čo dostal v hudbe ako dar, vrátiť Bohu. Hodnotná hudba vyžaduje aktívne počúvanie, lebo nemá za úlohu len vyvolávať chvíľkovú zvukovú pohodu, ale hlboko zaujať, strhnúť,

dotknúť sa, vyburcovať, sprostredkovať posolstvo, ktoré zanechá u poslucháča niečo trvácne. Cítiť sa apoštol Pavol: „Viera je z počutia, a počutie skrze slovo Kristovo“ (Rim. 10, 17). To vyžaduje od poslucháča s celou silou srdca sa koncentrovať na „neslýchané“ a nechať sa naplniť posolstvom hudby.

Dôležitým faktorom je stvárnenie a vhodnosť programov koncertov pre rozličné účely aj poslucháčov. Ohľadom na poslucháčstvo však neznamená upúšťanie od náročnosti, nadbiehanie nevkusu, preneseného z lokálnych a súčasných zvyklostí. Druhý Vatikánsky koncil hovorí: „Aj umenie našej doby a všetkých národov a krajín má dostať v kosto-

kým otázkam pri usporiadaní koncertov. Vyzdvihuje sa užitočnosť písaných alebo čítaných úvodných textov, ktoré by mali presiahnuť čisto vecné informácie, a poukázať aj na duchovné rozmery hranej hudby.

Konštatuje sa vysoká úroveň pestovania hudby v nemeckých kostoloch a kvalifikácia kostolných hudobníkov, čo zabráňuje zaznieť hudbe s triviálnym obsahom, a celkom automaticky vylučuje z produkcií pochybné žánre, aj bez vrchnostenskej cenzúry.

Cirkev je popri štáte vlastne najväčším nositeľom kultúry, čo znamená, že úroveň cirkevnohudobných produkcií je meraná štandardom verejného kultúrneho sektora.

Keďže mnoho diel európskej hudobnej tradície má natoľko vysoké umelecko-technické požiadavky, že nemôžu byť splnené iba amatérskymi hudobníkmi, odporúča sa

vždy triezve uvažovanie pri ich programovaní a predvádzaní iba vlastnými silami.

Otváraní kostolných priestorov pre iných usporiadateľov sa v zmysle vyššie uvedených zásad nekladú žiadne prekážky. Poukazuje sa však na občasnú nekalé praktiky usporiadateľov, sledujúcich hlavne materi-

álny prospech. Nie každý koncert, ktorý sa deklaruje ako benefícia, tento cieľ skutočne splní. Varuje sa pred neserióznosťou mnohých pseudoreligióznych názvov súborov (ako All Saints Gospelchoir, Schola monastica, Originálny ortodoxný zbor Kozákov, Academia Santa Catarina, atď.), ktoré sledujú iba komerčný charakter.

Vzhľadom na nutné výdavky, spojené s akciami, sa pripúšťa vyberanie vstupného ako podieľanie sa poslucháčov na nákladoch. Vyslovene obchodná prax sa, pravdaze, odmieta.

Cantus firmus celej publikácie Nemeckej biskupskej konferencie je posmeliť a podporiť pestovanie tradičných hodnôt hudby v kostoloch, a ich otváranie sa nielen pre lokalitu miestnych veriacich. Prezentovaním duchovných horizontov majú vytvárať protiváhu k upadajúcim duchovným hodnotám. Majú pôsobiť ako kontrast voči všeobecne upadajúcejmu vkusu, stúpajúcemu násiliu a ponížovaniu morálky, i proti rozličným škodlivým výstelkom.

Aj pre naše pomery je text Nemeckej biskupskej konferencie poučný a aplikovateľný, lebo vychádza zo skúseností so súčasnými trendmi spoločenského života, ktoré nie sú naklonené duchovnosti. Je žiaduce poskytnúť póly pokoja a stálosti, príležitosti na stretnutie s darom Ducha. Potom bude mať pozitívny účinok aj neverbálna komunikácia s ľuďmi prostredníctvom mimoliturgickej kostolnej hudby, a mnohým prinesie naplnenie Izaiášových slov „...našli ma tí, ktorí ma nehľadali“ (Iz. 65, 1).

FERDINAND KLINDA

Hudba v kostole

le slobodu zaznenia... (Lit. konštitúcia č. 123)“. Mnoho diel súčasnej hudby vskutku prináša svedectvo hlbokéj duchovnej inšpirácie. Čarom novoty vzbudzuje aj podivenie a zvýšenú pozornosť - čo je ideálnym predpokladom pre otvorenie sa nových duševných horizontov. Usporiadatelia, organizátori a farskí činitelia môžu rozličným spôsobom prispieť k úspešnosti takýchto podujatí.

Kto vstúpi do kostola a dá sa uchvátiť jeho atmosférou - kresťan či nekresťan, veriaci alebo hľadajúci, hudobník i poslucháč sa stávajú v priestore a v čase blízkymi Bohu. Nemeckí biskupi napísali: „Kostolný priestor sa stáva domom Božím a domovom človeka. Máme úlohu otvoriť ho a tak uspôbiť, aby ľudia jednak v tichosti zmlkli pred Nepochopiteľným, na druhej strane musíme v pravý čas prehovoriť o človeku, ktorý sa stal Bohom. Kde sa podarí táto vyváženosť, stane sa duchovným pozvaním a obohatením prítomných“ (Stav sa misionárskou cirkvou, 2003, II. 2. 2.).

V publikácii sa zdôrazňuje osobitný význam kostolných koncertov v európskom priestore. Ako starodávny nositeľ kultúry sa katolícka cirkev cíti povolaná k tomu, aby v prostredí svetonázorovo neutrálneho spoločenského zriadenia (štátu) a popri súkromných sekulárnych aktivitách ponúkala vlastné kultúrne hodnoty a tým doplnila súčasnú ponuku duchovne orientovanými podujatiami. Tieto práve svojou spirituálnou symbolikou, morálnou citlivosťou a sociálnou blízkosťou získavajú osobitný a nezameniteľný význam a účinnosť. Koncerty v kostoloch teda presahujú vnútrocirkevné dimenzie a prinášajú hodnoty pre celú spoločnosť. Umožňujú prístup k všeľudským kultúrnym pokladom a v určitých regiónoch sú často jedinými hodnotnými kultúrnymi podujatiami vôbec. Tým slúži Cirkev zároveň šľachetnému cieľu celospoločenského kultúrneho povznesenia, na ktorom sa podieľala cez mnohé storočia.

Publikácia sa venuje aj praktick-

Jozef Michalov:

Filozofia osvietenstva,
romantizmu a idealizmu.

Univerzita

Konštantína Filozofa

v Nitre a Vydavateľstvo LÚČ
Bratislava, 2007

Univerzitný profesor Jozef Michalov predstavuje odbornej verejnosti ako aj všetkým záujemcom o dejiny filozofie ďalšiu knihu venovanú osobitným filozofickým prúdom, ktoré výrazne poznamenali aj ďalšie rôzne smerovania európskej filozofie: Filozofia osvietenstva, romantizmu a idealizmu. Publikácia vhodne nadväzuje na predchádzajúcu sériu prác autora, Ranokresťanská filozofia (2000), Scholastická filozofia (2002) a Filozofia renesancie a baroka (2004), pričom nijako nestráca svoju knižnú autonómiu.

Podľa názvu knihy čitateľ očakáva jej rozdelenie podľa jednotlivých filozofických prúdov. Podľa „Obsahu“ sa však kniha tematicky delí do kapitol, „Osvietenstvo“, „Židovské osvietenstvo“ a „Filozofia romantiky a idealizmu“, čo sa výrazne prejavuje aj inou formou písma v názve daných kapitol. Tento formálny nedostatok je umocnený aj tým, že v samotnej knihe sa uvádzajú hlavné kapitoly inou formou písma.

Z hľadiska obsahu autor postupuje tak, že pred každým rozpracovaním popredných predstaviteľov daného prúdu predstaví najprv samotný filozofický prúd, čím čitateľa vhodne uvádza do hlavných princípov predmetného filozofického prúdu. Prímeraný pedagogický prístup umožňuje pohodlné a zaujímavé čítanie čo ocení najmä študujúca verejnosť. Autor sa najprv venuje osvietenstvu. Postupne rozoberá predstaviteľov francúzskeho, nemeckého a napokon židovského osvietenstva. Brillantne a veľmi výstižne pomenúva francúzskych osvietenecov „žurnalistami filozofie“ (s. 15). Hovorí o značne silnom politicko-spoločenskom význame osvietenstva, čím potvrdzuje prepojenie filozofie a spoločenského života vo Francúzsku. Tento význam sa výrazne prejavil v radikálnom „boji ateizmu proti teizmu a vládnucim reprezentantom“ (s. 7). Popri klasičkoch francúzskeho osvietenstva sa v tejto časti dáva priestor i francúzskym materialistom a empirikom, ktorí sú neodmysliteľnou súčasťou francúzskej podoby osvietenstva. Pozornosť sa sústreďuje na postavy ako sú Montesquieu, Voltaire, Rousseau, čelní predstavitelia Encyklopédie Diderot a D'Alembert, ďalej Helvétius, La Mettrie, D'Holbach a Condillac. Je pravdou, že osvietenstvo sa najviac spopularizovalo vo Francúzsku kde zachytilo aj iné oblasti života než len filozofiu. Anglické osvietenstvo však bolo viac filozofické než francúzske, ktoré bolo zase viac sociálne. Pravdepodobne toto by mohlo byť aj dôvodom, prečo sa autor nevenoval osvietenstvu v Anglicku, ktoré bolo bezpochybné akousi kolískou filozofického osvietenstva. Keďže osvietenstvo ako filozofický smer vzniklo v Anglicku a odtiaľ sa následne šírilo do kontinentálnej Európy, bolo by namieste, keby sa autor venoval v prvom rade aj anglickému osvietenstvu a jeho predstaviteľom. Sústreďenie pozornosti aj na túto podobu osvietenstva by nesporne prispelo k lepšiemu fi-

Od osvietenstva k romantizmu a idealizmu

lozofickému pochopeniu tohto myšlienkového prúdu. Pokračujúci svojím zameraním na nemecké osvietenstvo a jeho čelných i menej výrazných predstaviteľov (Thomasius, Wolff, Lessing, Kant, Hamann, Herder, Jacobi), autor trefne charakterizuje túto podobu osvietenstva vo výpovedi, že „nemecké osvietenstvo oproti Francúzskej revolúcii predstavovalo kultúrnu revolúciu“ (s. 101). Konštatuje, že osvietenstvo v Nemecku „odrážalo špecifické národné črty a historickú situáciu“ (s. 100). Kým osvietenstvo vo Francúzsku bolo záležitosťou spoločensko-politickou, osvietenstvo v Nemecku bolo záležitosťou univerzít a protestantských teológov. Je preto pochopiteľné, že nemecké univerzity sa stali zdrojom vzniku osvietených hnutí v európskom židovstve, keďže veľa Židov študovalo práve na nemeckých univerzitách a je pochopiteľné i to, že nemecké osvietenstvo našlo svoje vyvrcholenie v nemeckom romantizme a idealizme (s. 8). V časti „Židovské osvietenstvo“ autor predstavuje „haskalah“ - osvietené hnutia, ktoré sa formovali na filozofickom základe západnej Európy, no najväčší rozmach zaznamenali v strednej a hlavne vo východnej Európe. Venuje sa trom výrazným postavám: Mosesovi Mendelssohnovi, Salmonovi Maimonovi a Nachmanovi Krochmalovi, ktorí zohrali významnú úlohu v židovskej filozofii tohto obdobia. Z tejto oblasti jestvuje v slovenskom jazyku pomerne málo zdrojov. Z tohto dôvodu sa táto posledná podoba osvietenstva v knihe javí ako originálna a je nepopierateľne najväčším prínosom tejto knihy. Záverečnú časť knihy predstavuje „Filozofia romantizmu a idealizmu“. Autor informatívne predkladá nemecký romantizmus, ktorý vytvára filozofický idealizmus. Romantizmus chápe ako reakciu na modernu a ako revoltu proti racionalizmu 18. storočia. Tento smer „odhalil pôvodné a vplyvné idey v epistemológii, metafyzike, etike a politike“ (s. 215). Zameriavajúc sa na rôzne podoby idealizmu, autor charakterizuje kľúčových mysliteľov: „Berkeley je tvorcom teistického idealizmu, Kant transcendentálneho idealizmu a Hegel absolútneho idealizmu“ (s. 217). Po krátkom načrtnutí hlavných téz uvedených mysliteľov, ktorých nazýva „zakladateľmi idealizmu v západnom novovekom myslení“ (s. 217) sa autor osobitne zameriava na troch klasikov nemeckého idealizmu, Fichteho, Schellinga a Hegla, ktorí ho vypracovali a vyformovali. Romantizmus tak prenikol do idealizmu a tak ho vyformoval, že „chaotický ráz romantickej filozofie pozorujeme nielen u hlavných systematikov Fichteho, Schellinga a Hegla, ale zvlášť v dlhom rade ostatných mysliteľov romantickej doby, ktorí odvážne rozrážali všetky doterajšie závery Kantovho kriticizmu a hľadali posilu pre svoju špekuláciu v pravdách zjaveného náboženstva. Nad obyčajným poznaním chceli nájsť univerzálnu životnú múdrosť - absolútnu pravdu“ (s. 216).

Z hľadiska formálneho spraco-

vania knihy čitateľ môže postrehnúť značné nedostatky, ktoré môžu byť tak po obsahovej ako aj po metodologickej stránke rušivé. Niektoré môžu predstavovať nepresnosti a nedôslednosti závažného charakteru. Napríklad, v „Obsahu“ sa uvádza názov jednej kapitoly ako „Filozofia romantiky a idealizmu“ (s. 6), pričom v samotnej knihe figuruje názov „Filozofia romantizmu a idealizmu“ (s. 214). Z hľadiska metodológie má táto kniha prekvapujúco najviac nedostatkov. Pre ilustráciu uvediem len niekoľko príkladov. V knihe sa vysvetľuje jedna a tá istá skutočnosť dvakrát rôznym spôsobom v poznámke pod čiarou (pozri vysvetlivku vzťahujúcu sa na Turgota na s. 11, poznámka 4 a na s. 19, poznámka 16). Francúzskemu mysliteľovi Diderotovi sa pripisuje akademický stupeň v angličtine (s. 59), pričom mysliteľ študoval na Sorbone, ktorá akademické hodnosti nikdy neudelovala v uvedenom jazyku. Jeho diela, divadelné hry, sa uvádzajú v angličtine (s. 82), hoci ich autor v tomto jazyku nenapísal. Aj mnohé ďalšie diela francúzskych a nemeckých

mysliteľov sa uvádzajú v angličtine, pričom uvedení myslitelia svoje knihy písali výhradne iba v rodnom, francúzskom alebo nemeckom jazyku. Napríklad francúzske dielo Condillaca Pojednanie o pocitoch (Traité des sensations) sa uvádza pod anglickým názvom (s. 80), nemecké dielo Lessinga Múdry Nátan (Nathan der Weise) nesie takisto anglický názov (s. 121). Nesprávne až závažne mylné preklady z iných jazykov, početné gramatické chyby a preklepy, absencia interpunkčných znamienok, nejasná štylistika, nedokončené vety, nejednotné uvádzanie mien a názvov, metodologicky nesprávne spracovanie vysvetliviek a odvolávok, to všetko oslabuje u čitateľa nádej, že by mohlo ísť o „kniž-

ného škriatka“, čo sa technicky stať môže, a teda sa môže do istej miery aj tolerovať. Spomenuté nedostatky však vyvolávajú skôr údiv o to viac, že kniha prešla posudzovateľským konaním dvoch univerzitných profesorov a jazykovou korektúrou.

Aj napriek spomenutým výhradám, dúfajúc, že prípadné ďalšie vydanie sa vyhne uvedeným nedostatkom a vidiac aj obohacujúci prínos knihy, možno konštatovať, že knihu profesora Jozefa Michalova Filozofia osvietenstva, romantizmu a idealizmu je vhodné si preštudovať. Nepopierateľne ide o ďalší pokus obohatiť slovenskú filozofickú spisbu v oblasti dejín filozofie o nové aspekty a pohľady, čo prispieva k bohatšiemu a pluralitnejšiemu ponímaniu samotnej filozofie. V neposlednom rade treba oceniť samotného autora, že aj napriek úctyhodnému veku a akademickému vyťaženi sa podujal na ťažkú a vysilujúcu prácu, čím ostáva príkladným vzorom pre mnohých.

TOMÁŠ PRUŽINEC

Kresba: Andrej Mišanek

23. mája 2008 sa pri príležitosti 200. výročia narodenia zakladateľa kongregácie Milosrdných sestier svätého križa pátra Teodózia Florentiniho, OFMCap. uskutočnila v Haniske pri Košiciach spomienková slávnosť, ktorá sa konala v miestnom farskom kostole. Slávnosťnú svätú omšu celebraval pomocný biskup košickej arcidiecézy Mons. Stanislav Stolárik. Vo svojej homílii vyzdvihol charizmu tejto osobnosti a jeho veľkú lásku k chorým a chudobným, za ktorú musel veľa trpieť. V dnešnej materializmom poznačenej dobe svet potrebuje takýchto mužov a ženy, ktorí by svoje nadanie a vlohy vložili do služby bližným. Páter Teodózius bol práve takýmto mužom, ktorí svoju múdrosť a prirodzené dary ponúkol Cirkvi, aby do nej priviedol zatúlané ovce, o ktoré nikto nestál. Vďaka svojim organizačným schopnostiam sa mu podarilo založiť niekoľko nemocníc a útulkov pre chorých a opustených ľudí. Keďže v tom čase vo Švajčiarsku, kde sa narodil panovala silná protináboženská atmosféra, páter Teodózius musel utiecť pred prenasledovaním do Rakúska, kde pokračoval vo svojej charitatívnej činnosti. Zomrel vo Švajčiarsku, v Heidene 15. 2. 1865.

Odkiaľ vyvierala jeho silná túžba pomáhať núdzným? Hovorilo sa o ňom, že to bol muž modlitby a že ani jednu hodinu neprežil bez toho, že by nemyslel na Boha. Ľudia, ktorí ho mali možnosť bližšie spoznať o ňom hovorili, že sa snažil využiť každú voľnú chvíľu na stretnutie so svojim Stvoriteľom, odkiaľ čerpal silu slúžiť bližným. Jeho mottom bola myšlienka: „Dovtedy nebudem mať pokoj, dokiaľ bude na svete jedna duša, o

ktorú nebude postarané.“ A preto aj keď sa rozhodol založiť novú kongregáciu, ktorá by sa venovala službe chorým a opusteným povedal, že potrebuje také sestry, ktoré by žili spiritualitu križa. Táto spiritualita spočíva v láske k Ukrižovanému Kristovi, ktorá sa má prejavovať činnou láskou k bližným. Otec biskup vo svojej homílii uviedol aj príklad takejto nezištnej služby, ktorým bola bl. sestra Zdenka. Tá svoj rehoľný život prežívala v kontemplácii Kristovho umučenia na križi a službe chorým a kňazom. Za túto službu bola odmenená palmou mučeníctva a povýšenia na oltári. Preto ako spomenul otec biskup, moderní kresťania by si mali brať príklad z týchto svätcov a žiť svoj stav podľa slov Evanjelia: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj križ a nasleduje ma.“ Iba ten kresťan kto svetlom viery pochopí zmysel utrpenia a smrti Božieho Syna, pochopí aj zmysel svojich vlastných križov, ktoré potom dokáže ľahšie znášať. Tak sa potom stane svetlom sveta a soľou zeme a bude sa chcieť podeliť o svoje dary s tými, ktorí ich nemajú.

Na záver tejto milej slávnosti sa miestna predstaviteľná kongregácia Milosrdných sestier svätého križa v Haniske sestra Konštantína poďakovala otcovi biskupovi za jeho povzbudivé slová a vyjadrila presvedčenie, že jej spolusestry chcú nasledovať príklad pátra Teodózia a sestry Zdenky. Táto slávnosť bola dôkazom toho, že aj dnes existujú ľudia, zapálení túžbou milovať Boha a slúžiť mu v bratoch a sestrách. Kiežby bolo takých horlivých duší viac.

JÁN HODÚR

Milá slávnosť v Haniske

Príklad niekoľkými týždňami sme spomínali na deň holokaustu. Tlač vyzdvihla niektorých, ktorí zachraňovali prenasledovaných Židov. Populárny týždenník sa zamerával najmä na mená ako Schindler, Wallenberg a Wattson.

Ako to však bolo v ich prípade naozaj?

Schindler bol dotovaný veľkými čiastkami na lepšiu stravu a lieky, aby prenasledovaní mohli podať lepší pracovný výkon. Uprostred ľudskej biedy si však z týchto peňazí vo vile uprostred pracovných barakov vybudoval vlastné pohodlie, luxusné športoviská a nevestinec, v ktorom boli zneužívané krásne židovské dievčatá za cenu holého života.

Další, koho tlač vyzdvihla, bol švédsky diplomat v Budapešti, ktorý začal z pridelených peňazí investovať do záchran Židov až oneskorene, keď už odchádzali posledné transporty. Keď nebolo dost' vagónov na transportovanie, prenasledovaných strieľali maďarskí vojaci na brehoch Dunaja - starcov, ženy, deti.

Na Zámockej ulici v Bratislave Wallenbergovi nechala osadiť Organizácia kresťanov a židov pamätnú tabuľu. Pritom v Bratislave nikdy nebol. V tej dobe dala slovenská vláda príkaz slovenskému veľvyslancovi v Budapešti, aby vydával falošné víza pre prenasledovaných z Maďarska i narodených v odstúpenom území, aby sa mohli dostať na Slovensko, kde už boli transporty zastavené. V Maďarsku zahynulo vyše 630 000 prenasledovaných, na Slovensku 57 000 a 15 000 vyviezli nemecké divízie po povstaní už proti protestu vlády. Maďarský prezident Kállay nebol zato ani odsúdený, dožil v Španielsku, kde je i pochovaný.

Na koho tlač v tejto súvislosti tiež nezabudla, bol Angličan Wattson, ktorý za pozbierané peniaze vytvoril nadáciu a v poslednej chvíli vyviezol z Prahy 500 prenasledovaných detí, ktoré boli zachránené prevažne v kresťanských rodinách. I u nás ešte doteraz žije viaceré z vtedy ukryvaných detí - v Bratislave asi 100, v Košiciach 40 a v Prahe 100. Rodičia sa im nevrátili.

Zvláštne, že sa v súvislosti so záchranou životov nespomína Vatikán. Aj keď jediný, kto v Európe v tejto situácii nezlyhal, bol práve Vatikán a európski kresťania. Vatikán vzal do svojho stavu zamestnancov 400 prenasledovaných a stovky a tisícky prenasledovaných našli útočisko v katakombách kláštorov, keď pápež zrušil klauzúru.

V Carihrade vtedy pôsobil ako nuncius neskorší pápež Ján XXI-II., ktorý vyjednával a zabezpečoval vlakové súpravy prenasledovaných s tým, že sú to pútnici, ktorí idú do Grécka po stopách sv. Pavla na púť a potom neskoršie krmil prenasledovaných v Bulharsku.

Vatikán posielal tiež veľké finančné čiastky do Španielska na vystaňovanie Židov loďami do USA. Podľa významných historikov vo Veľkej Británii sa dozvedáme, že tieto lode neboli prijaté a nedostali ani naftu, keď boli už neďaleko pobrežia. Ani im neumožnili vstúpiť na pevninu. Neverili by sme tomu, keby to nezverejnili takí významní autori.

Po vytvorení štátu Izrael sa prvá ministerka zahraničných vecí Golda Meirová poďakovala Vatikánu za poskytnutú pomoc.

Po 45 rokoch sme ako prvá skupina zo Slovenska boli pozvaní do Izraela v roku 1991. Na letisku Ben Gurion nás očakával významný človek - američan Harvey Sarnar. Privítal nás týmito slovami: „Som Američan, mojich šesť generácií prežilo v Amerike, z mojej rodiny nikto v holokauste nezahynul, ale stretol som veľa európskych židov, ktorí mi rozprávali, ako ich zachraňovali kresťania. Na základe tohto som založil organizáciu, ktorá Vás pozvala.“

Okrem neho nás očakávali ďalší, ktorých sme už desaťročia

ANNA BANDŽÁKOVÁ KUCHÁROVÁ

Spravodliví medzi národmi na Slovensku

nevideli. Neznámi ľudia nás objímali a podávali nám kvety so slovami: „Vezmite, moji záchranovia už nežijú.“

Počúvali sme nezabudnuteľné slová. Jedna pani spomezi tých, čo prežili, sa obrátila k svojej dcére a predstavila ma: „Toto je tvoja druhá mama.“ A pri mojej prvej návšteve u nich ma jej dospelí synovia privítali: „Aj ty si naša druhá safta (stará mama)“.

V tom kritickom období prenasledovania sa ich u nás ukrývalo 13 a ďalším sme pomohli. Sú to nezabudnuteľné roky.

Počas nášho prvého putovania po Svätej zemi, po pamiatkach Starého a Nového zákona sme debatovali i s naším hosťiteľom o vytvorení medzinárodnej organizácie. V Aténach potom vznikla medzinárodná organizácia Spravodlivých medzi národmi a v roku 1993 i jej slovenská národná organizácia, ktorej som predsedníčka. Na jej založení sa zúčastnil v zastúpení prezidenta minister MUDr. Kováč a za tri zúčastnené náboženstvá prehovorili kardinál Ján Chryzostom Korec, biskup Uhorskej a rabín Dr. Meyer.

S prezidentom Michalom Kováčom, ktorý ma pozval na Bratislavský hrad, som mala informatívny rozhovor o našej ťažkej, ale hrdinskej histórii, ktorú písali častodrobní ľudia. Nezáiskaví sme na záchranu prenasledovaných prostriedky z nadácií či veľkých finančných ustanovizní, ako tí, ktorých hrdinstvo tlač tak rada vyzdvihuje. Podelili sme sa s nimi so všetkým, čo bolo naporúdzí, aby sme zachránili ohrozené životy. A každý predsa riskoval i to najdrahšie - vlastný život a život svojich blízkych. Veď tam, kde zloba Gestapa zasiahla, brali jedných i druhých, prenasledovaných i ich záchrancov. Tak skončili mnohí, ktorí podstúpili toto riziko.

Zapaľovala som už sedemramenný svietnik nad masovým hrobom, kde ležia zastrelení záchranovia Židov iba za to, že chránili nevinných. Už v prvých rokoch sme my vyznamenaní pri príchode na Yad Vashem boli vítaní ako predstavitelia národa,

ktorý je na prvom mieste medzi všetkými národmi v počte zachránených prepočítaných na počet obyvateľov.

Prezident SR Michal Kováč nám pomohol i finančne, keď sme zakladali našu národnú organizáciu združujúcu vyznamenaných slovenských záchrancov. A taktiež nám pomohol počas návštevy predsedu medzinárodnej organizácie - Harveya Sarnara, ktorý aj s manželkou boli očarení Slovenskom a Slovákmi. Vzácná návšteva blahozelala prezidentovi k národu, ktorý bol schopný toľko pomáhať...

Prezident Michal Kováč vyslovil mžšlienku osadiť na stenách prezidentského paláca tabule s manami vyznamenaných Slová-

problém, keďže sa tam často žiadni príbuzní nenachádzajú, kým na evanjelických farách ano.

Kláštory tvorili rozsiahlu sieť záchran. Napríklad uršulínsky kláštor v Bratislave, kde som i ja mala vytvorený azyl pre viacerých vo vile pri Horskom parku na Hlbokej ceste, ďalej kláštor Notre Dame pri SND, rímskokatolícky sirotinec na Hlbokej ceste, kde bolo ukrytých 30 detí a ich matky ako pomocnice a kuchárky. Lekársku pomoc im poskytovala klinika oproti - prof. Dr. Jakšy a MUDr. Csiky, ktorého manželka bola donedávna našou tajomníčkou v organizácii. Ďalej ochranou a úkrytom bol kláštor Uršulinok v Trnave a ich vila v Suchej nad Parnou.

Napríklad poslanec Bošňák tzv. „zarizoval“ veľkostatok, kde zamestnal pôvodného majiteľa a jemu i ďalším 550 ľudom vybavil pracovné povolenia. Takéto „arizácie“ po dohode som poznala z okolia i ja. Bohužiaľ, po povstaní, keď sem prišli nemecké divízie, na udanie bratislavských Nemcov dva prípady takejto „arizácie“ odvedli a nik sa z koncentráku nevrátil - ani arizátori, ani pôvodní majitelia - židia.

V knihe už spomenutého národohospodára Baleka, veľkého ochrancu prenasledovaných, nájdeme i jeho spomienku o tom, že prezident sa nesmel dozvedieť, kedy odchádzali transporty. To isté píše historik Lipscher v knihe Židia v Slovenskom štáte 1939-1945, že sa muselo tajiť pred prezidentom, že sa nejaké transporty chystali (str. 174).

Pri poslednom udeľovaní vyznamenaní v januári 2008, sa stretli už len vnuci a právnicí, ktorí sami vypátrali, ako a čo všetko vykonali ich starí rodičia. Nás - ktorí sme boli priamo účastní na týchto záchranných akciách, už je len veľmi málo, možno nás porátať na prstoch jednej ruky. Pripomeňme tiež, že mnohí emigrovali do Austrálie, Južnej Ameriky, mnohé ženy vydajom zmenili svoje mená.

Cítíme, že nastáva ten čas, kedy by sme sa mali vrátiť k diskusi a príslubú, ktorý odznel u prezidenta Michala Kováča. On sa už vtedy na začiatku s hrdoťou pozeral do minulosti malého národa, ktorému v rozdávaní pomoci a lásky k blížnemu patrí prvé miesto.

Bolo by vhodné, aby v začatej myšlienke pokračoval aj pán prezident Ivan Gašparovič, nezadržateľne sa totiž blíži udelenie posledného vyznamenaní... Ľudia, ktorí na výzvu svedomia nasadia vlastný život, aby niekoho zachránili, si zaslúžia, aby ich mená zostali v nielen pamäti súčasníkov, ale i budúcich generácií. Boli to jednoduchí a čestní predstavitelia Slovákov, na ktorých máme byť právom hrdí. Zaiste nepotrebnú honosnú pamätníky. Mramorové tabule s ich menami budú dôstojným pripomenutím nielen ich hrdinstva, ale aj živého svedectva, že tu žije moderný, charakterný, statočný národ. Naša organizácia odovzdá všetky doklady a písomnosti svedčiacie o hrdinosti toho času do nitrianskeho archívu. Tento návrh, či skôr prosba, naráža na naše obvyklé problémy: nedostatok peňazí! Už raz sme predsa za svoje činy platili - riskovaním vlastných životov!

V Žiline prekvapil pamätnou tabuľou na kláštore Ján Slota. Je však viac takých kláštorov i fár a sirotincov - i počtom zachránených sú rozdielne - ktoré by si pamätnú tabuľu zaslúžili. V dobe vojny a holokaustu sme urobili viac než sa očakáva teraz - nakfmili sme a podelili sa s jedlom, poskytli strechu nad hlavou a neraz i plakali s tými, ktorých čakala smrť. Ich opustené deti sme ukryli, často postavili na nohy a dali sme im toľko lásky ako svojim...

Vari je také ťažké spomenúť si nájsť prostriedky na holú vďaku?

kov na pamiatku ich hrdinstva, aby každý okoloidúci sa dozvedel o postoji nášho národa v tomto ťažkom období. Pomáhali nám pritom vždy prítomní Zuzana Luptáková - vedúca protokolu a Teodor Križka - poradca prezidenta. Obaja nám tiež pomáhali pri vyhľadávaní neznámych záchrancov, veď dohľadať po 50 rokoch ľudí, ktorí svoj skutok nevykonali pre obdiv, ale z pocitu čirej ľudskej povinnosti, nebolo ľahké. Oporou nám bolo i Židovské múzeum v Bratislave pod vedením Pavla Mešťana, ktoré vykonávalo i ceremoniál samého vyznamenaní medailami, ktoré udeľuje pamätník Yad Vashem.

V posledných dňoch ČSFR sa uskutočnila návšteva prezidenta štátu Izrael a v Prahe vo Valdštejskom paláci mi udelil čestné občianstvo štátu Izrael. Prezident Michal Kováč mi odovzdal vyznamenanie - Pribinov rad I. triedy.

V začiatkoch existencie našej organizácie sme mali udeľených 250 vyznamenaní. Pritom jedna medaila predstavuje jedno hniezdo úkrytu - a neraz sa v tomto hniezde zachránilo i 60-70 ľudí. Opakujem, za jednu akciu - jednu medailu!

V období prenasledovania v najväčšej miere otvárali dvere prenasledovaným rodiny, kde sa neraz zachránilo i 10-15 ľudí. Ďalej to boli rímskokatolícke a evanjelické fary, kláštory, sirotince, kde sa ukrývali a vydržovali zachránení Židia, a to bez finančnej pomoci zvonka, len z vlastných zdrojov. Delilo sa s nimi neraz ozaj o posledné.

Napríklad na gréckokatolícku faru na východnom Slovensku sa jedného dňa dostavilo 60 ľudí, ktorí prosili o pomoc, lebo na druhý deň mali ísť do transportu. Tamjší pán farár Mašlej ich do večera rozmiestnil po rodinách v dedine a u neho na fare zostalo okolo 10 ľudí. Vtedy bol u neho na prázdninách jeho synovec - teológ. Ten preberal pred tromi rokmi za svojho strýka vyznamenanie in memoriam.

Na rímskokatolíckych farách je s identifikáciou záchrancov

Pred pár dňami televízna stanica Noe upozornila na miesta, kam boli odtransportované slovenské rehoľnice, a ja som hľadala v Bílej Lípe na cintoríne slovenských „Voršilek“ meno našej Mater Imeldy Jurenkovej, ktorá u nás v Bratislave v uršulínskom kláštore niesla celú ťarchu pomoci a napätia - a všetci jej chránenci sa bezproblémovo zachránili. Keď sme dovedli niekoho nového, posmelila nás: „Neobávajte sa, tu vás nik nenájde, tu je klauzúra, sem nesmie nepovolán vstúpiť - my sme pod ochranou prezidentskej kancelárie.“ Nikdy nebolo ani počuť, že by si boli dovolili nejaké nemecké alebo iné štátne orgány dožadovať sa kontroly alebo vstupu do cirkevných zariadení!

Ďalej to bol kláštor v Topoľčanoch, kde pred transportom ukryli 70 prenasledovaných a sestričky ich mali v nemocnici. Keď prišlo Gestapo večer do nemocnice, spytovali sa, kde sú tí židia, a sestrička im ukázala prázdne vrecko na plášti a žartovne povedala: „Tu vo vačku ich mám.“ Záznam z tohto prepadu nám poslala rehoľa i s podpismi sestier, ktoré boli vtedy v službe.

Je potrebné tiež spomenúť kláštor v Beckove, kde sa pri prechode frontu ukryl i rabín Dr. Frieder, kláštor v Banskej Bystrici, v Žiline, kde sa medzi viacerými deťmi zachránil i Shlomo Breznitz, profesor psychológie, so svojou sestrou Juditou (knihy Polia spomienok), františkánsky kláštor v Trnave, kapucínsky kláštor v Bratislave či evanjelický sirotinec v Liptovskom Mikuláši, kde bolo zachránených 25 detí, alebo evanjelický sirotinec v Modre, kde zachránili 15 detí.

Ostro sa ozývali i hlasy niektorých vládnych a verejných činiteľov. V prvom rade to boli protesty a pastierske listy evanjelických i katolíckych biskupov a z verejných činiteľov sa neváhali vyjadriť ministri Sivák, Medrický, Mederly, guvernér Národnej banky Karvaš, národohospodár Balek, Klinovský či poslanci Dr. Tvrď zo Žiliny, Orlický z Trnavy, Pavol Čarnogurský.

Ani z tých najkrajších fráz o humanite a demokracii sa ešte nikto nikdy nenajedol ani nevyzdravel. Pokiaľ zostanú frázami a nestanú sa skutkami...

Zo súčasných tzv. demokratických - v skutočnosti až totalitne jednostranných - médií sa denne dozvedáme stovky a stovky nepodstatností. Najmä o tom, ktorá s ktorým, čo a kedy. Prípadne aj koľko razy. Máme teda takmer policajný prehľad o tom, bez čoho sa môžeme - aj my, aj každá normálna, zdravá a slušná spoločnosť - zaobiť. Absolútna väčšina súčasných médií si dáva obzvlášť záležať na tom, aby našu spoločnosť udržovala v neotrasiteľnom vedomí, že ani človek, ani ľudstvo od svojich počiatkov - v džungli a v jaskyni - kultúrne nepokročilo ani o piad. Treba uznať, že sa im to vcelku darí... Rovnako ako sa im darí

mlčať o tom, že - napriek všetkým negatívam - žijeme aj v humánnom a sociálne solidárnom spoločenstve ľudských tvorov. O tom sa mlčí priam zaryto, akoby programovo. Len za nič na svete nezverejňovať to, že sme predovšetkým - ľudia. Teda, že medzi nami žijú aj ľudia slušní a statoční, charaktérni, obetaví a zodpovední, hlboko ľudskí, úprimne a nezištné priateľskí...

Večerné správy - písané akoby ohňom a krvou - sa čoraz častejšie stávajú výhradne súhrmom prírodných katastrof, dopravných nešťastí a výpočtom kriminálnych deliktov až zvrhlostí, ktoré už - pomaly aj tie naše „štyri steny v byte“ -

účinne presvedčujú a utvrďujú vo vedomí, že život vlastne nemá žiadne kladné stránky, človek človeku je výhradne „vlkom“ a - „už zastaraný a vývojom prekonaný“ humanizmus je prirodzene nahrádzaný „moderným“ hyenizmom ako prejavom totálneho egocentrizmu a cynickej bezohľadnosti.

Tak ako všetko v živote, aj táto monotónna jednostrannosť má svoj rub a svoje líce. Má svoje dve rozdielne strany toho istého problému. A tí, ktorí sa z pozície svojej dnešnej mediálnej prevahy dopúšťajú násilia na „tých druhých“ - čo svoj názor a slovo do diskusie (ako súčasť demokratického dialógu) nikdy ne-

uvidia na stránkach „ich“ novín - si zrejme v návale slávy neuvedomujú, že zuby „mediálnej hyeny“ sú schopné hrýzť každého a všetko na všetky strany. Prícom nikto spoľahlivo nevie, kedy sa takáto - z reťaze odtrhnutá beštia - na koho vyrúti a čo s ním urobí. Potom ostávajú nielen rany, ale aj jazvy a obeť.

Obete mediálneho hyenizmu sú často nielen celkom nevinné, ale mnohé sú priam - obdivuhodné. Ako napríklad lekár, ktorý bol za svoj obetavý, riskantný a úspešný operačný zásah pri záchrane života „najvyššieho úradníka štátu“ - dorážaný a napokon aj uštvaný práve beštiami „mediálneho hyenizmu“. Tento

níctve určite vie, že peniaze tým motivačným zdrojom určite nie sú. Ani fľašky, kávy, bonboniery... Ved' kto by ich nosil? Po nešťastí, ktoré postihlo doktora Fabiána ostali na tomto nemilosrdnom svete z jeho rodiny už iba dve deti, dievčatá - siroty, lebo mamička im zomrela ešte predtým, ako ich - uštvaný a nespravodlivo verejne ponižený - otec stratil vedomie. A najviac mu k tomuto stavu - urážkami, osočovaním a obviňovaním - „pomohol“ ten, ktorý mu za jeho odvážny zákrok a obetavú pomoc mal byť vďačný najviac. Na jeho „iba do seba zahľadené správanie sa“ doplatil nielen doktor Fabián. Vláčením po médiách bolo zhanobené aj dobré meno celého slovenského zdravotníctva...

Sú však aj iní - a žijú medzi nami! - ktorí sa nesnažia žiaril' ako „mediálne hviezdy“ - raz z Amazónie, inokedy z Arktídy - a o tých treba podať svedectvo. Svedectvo skutočne hodné verejného záujmu!

Stačí si prečítať Hyppokratovu prísahu a pochopíme, kde je hlavný zdroj motivácie starostlivého a obetavého kolektívu ošetrojúceho doktora Fabiána. Nie iba v súcite, hoci aj v ňom. Nie iba v spolupatričnosti či solidarite s človekom v núdzi, hoci isto aj v tom. Ich motivácia tkvie v zdanlivo tom najobyčajnejšom a najprostejšom - ako každá skutočná veľkosť. V poctivom a zodpovednom plnení si ľudských aj profesionálnych povinností. Bez ohľadu na odmenu, ktorou je najčastejšie iba ťažko zaslúžený pocit dobre vykonanej práce a radosť z vráteného zdravia tým, ktorí už často ani nedúfali, že vôbec prežijú.

V takom výsostne humánnom povolaní a zároveň poslaní, akým je starostlivosť o ľudské zdravie, sa - ľudské a profesionálne - oddeliť nedá. Respektíve dá, ale porušením prísahy. A to sa predsa nesmie! Navyše, nad Hyppokratovu prísahu stojí ešte jeden vyšší príkaz. Je to príkaz a Zákon nášho určenia. Čo je našim určením?

Naším určením určite nie je „byť vlkami či hyenami“! Môžeme mať akékoľvek nutkania, akékoľvek pokušenia... Ved' sme aj „nádoby krehké“. Sme však predovšetkým ľudmi. Ľudmi voči ľuďom, ľudmi voči prírode, svetu a aj voči životu. Túto povinnosť „byť ľudmi vždy, všade a za každých okolností“ z nás nikto nesníme. A ani to nechcime! Je to totiž to jediné, na čo môžeme byť oprávnené hrdí. Prírodné iba vtedy, ak odoláme pokušeniu zneužiť svoje postavenie a zahrať sa na vlkov či hyeny. Iba vtedy, ak svoje čestné, krásne a aj hrdé postavenie „koruny tvorstva“ dokážeme aj skutkami na tej najvznešenejšej úrovni tak, ako to každodenne, neprestajne, dlhoročne... dokazujú všetci tí, ktorí sa - ľudsky aj profesionálne - vzorne, s obdivuhodnou zodpovednosťou a obetavosťou starajú o doktora Fabiána - človeka v núdzi.

Už zajtra sa môže stať, že takým - na obetavosť, zodpovednosť a ľudskosť iných - odkázaným „človekom v núdzi“ sa môže stať každý z nás... Preto neupadajme na duchu a nezatrucujme náš svet. Je iba taký - akým ho robíme my ľudia. Preto, kým je čas, my všetci - najmä však vy, páni novinári - zvestujte svetu, že aj napriek „vlkom a hyenám“ - dobrý človek ešte žije! A nie je sám. Aj dobrí ľudia ešte žijú a sú ich celé kolektívy. Napríklad aj v Národnom rehabilitačnom centre v Kováčovej. Tak sa im aspoň verejne poďakujeme za to, že sú to predovšetkým oni, kto dáva nášmu svetu ešte stále ľudskú tvár...

Dobří ľudia ešte žijú!

raz spriahnutou vo svorke s hyenizmom mocenským a s mimoriadne agresívnym a samofúbyim egocentrizmom zachráneného...

Pritom práve na zodpovednom a obetavom plnení si - najmä tých našich ľudských - povinností stojí náš, čoraz menej ľudský a čoraz viac rôznymi hochštaplermi preplnený svet. To sa však akosi nenosi a nepropaguje na titulných stránkach. Že by to bolo menej zaujímavé ako povrchné, „lepkavo - šteklivé“ bulvárne pikošky?! Som presvedčený, že - ako pre koho! Žijú predsa medzi nami aj slušní a kultúrni ľudia. A podľa mňa je ich väčšina. Žiaľ, mlčiaca. Alebo iba mediálne umlčaná? Treba si uvedomiť, že - vo vlastnom záujme - každá spoločnosť prejavy pozitívnej ľudskosti bytostne a nevyhnutne potrebuje.

Nielen tí - na zmätku a chaose tzv. transformácie či tzv. privatizácie - rýchlozbohatlíci „majstri sveta“ či iní, ktorí „od dobroty“ nevedia čo majú so sebou robiť a vrhajú sa z nudy do priepasti gemblerstva či drogových závislostí, ale tiež my všetci by sme mali - aj prostredníctvom médií - občas nazrieť na traumatológii, geriatrici či onkológii - najmä tú detskú... A každý - ak nie je z kameňa - okamžite pocíti potrebu prirodzenej ľudskosti a pochopí, koľko ľudí a koľko námahy aj prostriedkov treba na ochranu ľudského života, zdravia a dôstojnosti. A naopak ako „málo“ ľuďom v núdzi stačí na to, aby boli šťastní. Často „iba“ pozornosť, slušnosť či milé slovo...

Náš - konzumom pikošiek, zvrhlostí a banalít - presýtený svet, by sa mal dozvedieť aj o tom, že už vyše 5 rokov leží v kóme - bez jedinej preležaniny (deku-bitu) - vždy vzorne ošetrovaný aj upravený, obklopený starostlivosťou svojich kolegov bývalý primár chirurgického oddelenia nemocnice MV SR na ulici Fraňa Kráľa v Bratislave - MUDr. František Fabián. Vynikajúci priekopník laparoskopickéj chirurgie, výkonný a spoľahlivý chirurg, priateľskú a úprimnú ľudskosť vyžarujúci človek. Vždy ochotný pomôcť tým, ktorí jeho pomoc potrebovali. Udržiavanie ho pri živote v jeho plnej odkázanosti, tento - za daných podmienok - takmer medicínsky zázrak, sa darí nielen vďaka odbornému dohľadu a autorite riaditeľa nemocnice a zároveň primára interného oddelenia doc. MUDr. Ivana Hantáka, CSc. a vysoko profesionálnej práce kolektívu jeho kolegov lekárov. Obrovskú zásluhu majú aj spoľahlivo, obetavo a vysoko kvalifikovane pracujúce zdravotné sestry starajúce sa o bezvládne telo doktora Fabiána nepretržite doslova 24 hodín denne. Čo je hlavným motívom ich neobyčajného a obdivuhodného konania?

Kto pozná pomery v našom zdravot-

VILIAM HORNÁČEK

Snímka: Cyril Čepišák

Pozmene režimu v roku 1990 redaktor ktoréhosi časopisu na Slovensku mi kládol otázky do ankety, v rámci ktorej padla aj otázka: „Koho považujete za najvýznamnejšiu osobnosť slovenských dejín?“ Na moju jednoznačnú odpoveď „RASTIC“ redaktor zostal udivený, ako keby bol počul prvý raz v živote toto meno, a opakovane otázky. Tak som mu povedal: „Vy ho asi voláte Rastislav.“ Ale ani potom sa mi nezdal dostatočne presvedčený.

To je jeden výrečný príklad, ako sa vyučovali a doposiaľ vyučujú slovenské dejiny na Slovensku. Kto iba trochu ovažal zachované stredoveké dokumenty, musel zistiť, že prvou slovenskou významnou politickou osobnosťou, ktorú jednoznačne dosvedčujú početné dokumenty, bol RASTIC (Rastislav), označovaný ako knieža, ale aj ako kráľ. Vládol starým Slovákom v rokoch 846 - 870. Ale v osemnástich z tých dokumentov jeho meno je pravidelne zaznamenávané ako RASTIC, iba výnimočne - v piatich - aj ako Rastislav. Je teda jasné, že on sám sa volal RASTIC, a nie Rastislav. (O tých výnimkách doposiaľ nikto nespracoval náležitú štúdiu.) V novšej literatúre sa rozšírilo - alebo presnejšie bolo uvedené a rozšírené prakticky výlučne meno Rastislav. Malo to svoj nepriaznený dôvod.

Kto mal záujem na tom, aby sa Slováci nepokladali v dejinách za národ, veľmi inteligentne využil fakt, že sa v dokumentoch nachádza aj forma Rastislav. Stačilo potom ešte trochu pozmeniť samohlásku „a“ v koreni slova tým, že za pôvodne „a“ sa tam vsunulo „o“, aby sa z Rastislava stal Rostislav. Tým sa vymazal jazykovedný dôkaz o tom, že RASTIC-RASTISLAV bol Slovákom, a nie iba Slovanom. Vo všetkých ostatných západných aj východných slovanských jazykoch totiž koreň tohto slova sa odvádza od slovesa „rosti“. Iba v slovenskom jazyku a v jazykoch južných Slovanov má tento koreň samohlásku „a“ - rásť (rastiem, rastieš...), čo dokazuje, že knieža/kráľ Rastic, ktorý sídlil a vládol na vtedajšom Slovensku, nemohol byť žiadneho iného slovanského pôvodu ako slovenského.

Nuž a že si náš prvý kráľ Rastic zaslúži, aby sme ho pokladali za najvýznamnejšiu osobnosť slovenských dejín, na to stačí, ak si uvedomíme, že v prvej časti druhej polovice 9. storočia, keď ešte v strednej Európe o Maďaroch nebolo ani

chýru-slychu, keď ešte naši severní i západní susedia iba začínali prekonávať primitívne obdobie plurality vyššie neorganizovaných pohanských slovanských kmeňov, teda dobrých sto aj viac rokov pred nimi, starí Slováci, ktorých sídliská boli v priamom kontakte s južnými Slovanmi a Chorvátmi, už mali organizovaný štát, ktorý práve pod vládou Rastica nadviazal medzinárodné styky tak s Franskou ríšou, ako aj s najvyššou nielen duchovnou, ale aj svet-

skou mocnosťou Pápežského stolca, ba dokonca aj s byzantským cisárom v ďalekom Carigrade-Konštantinopole. To logicky predpokladalo nielen múdrosť nášho panovníka, ale aj jeho vojenskú silu a bohatstvo, akým musel disponovať, aby sa mohol vôbec odvážiť oslovit' vládarov týchto mocností. Veď každé takéto posolstvo k stovky kilometrov vzdialeným mocnárom vyžadovalo náročné prípravy, výber kompetentných vyslancov, znalých latinský a grécky jazyk, ale aj diplomatické zvyklosti, podobne aj množstvo vzácných darov a vojenský sprievod na ich zabezpečenie, atď. Išlo o vybavenie sprievodu niekoľko sto osôb, a to na čas viac mesiacov. Tým všetkým musel Rastic hojne disponovať, inak by nemohol dúfať, že jeho posolstvo bude prijaté na pápežskom dvore v Ríme alebo na byzantskom cisárskom dvore v Konštantinopole. Bol to on, ktorý uviedol Slovákov do európskych dejín tak úspešným vojenským odporom proti tlaku Franskej ríše, ktorej vojenské sily nedokázali vy dobyť jeho „nevýslovnú pevnosť Devín“ či „nedobytný hrad Devín“. Vynikal však aj diplomatickým rozhľadom, ktorý ho priviedol k vyžiadaniu učiteľov

POZNÁME JEHO MENO?

MILAN S. ĎURICA

Rastic prvý kráľ Slovákov

kresťanskej viery, ktorí by jeho ľud vyučovali v jeho vlastnom slovenskom jazyku. Príchod apoštolov Konštantína-Cyrila a Metoda medzi starých Slovákov bol takým dôležitým historickým činom Rastica, že Pravoslávna cirkev neváhala ho

vyhlásiť za svätého s titulmi „mučeník, moravské knieža, rovný apoštolom“. Z historického hľadiska teda bez pochybnosti možno vyhlásiť, že kráľ Rastic je skutočným zakladateľom slovenskej národnej a kresťanskej identity a následne z nej vyplývajúcej právna jazykovú a kultúrnu osobitosť, ako aj na štátnu samostatnosť. Bez Rastica sotva by sme dnes boli Slovákami. Iba že vo vede a kultúre na Slovensku ešte asi dlho potrvá, kým sa emancipujeme z pseudovedeckých

mýtov, ktoré o nás cudzí vymysleli a nám naočkovali.

A ak naši politickí činitelia konečne uvažujú aj o náležitých prejavoch úcty voči našim historickým osobnostiam dôstojnými pomníkmi na historických miestach, tak by mali rezervovať pre mohutný pomník Rasticovi práve jeho nepochybne dokumentované sídlo, ktorým bol jeho nedobytný hrad Devín. Podobne by mal zdobiť Nitru na Zobore primeraný jazdecký pomník najvýznamnejšieho slovenského bojovníka, kráľa Svätopluka I. Veľkého, ktorý nielen úspešne zadržal „Drang nach Osten“ franských kráľov a cisárov, ale svojimi výbojmi po prvý (a posledný) krát zjednotil pod svojou mocou veľkú časť slovanských obyvateľov Strednej Európy od Lužického Srbska až po dnešný Belehrad a od strednej Visly po riekú Dravu.

Ilustrácia: Ivan Pavliško